

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

**на тему: Розвиток кредитування фізичних осіб небанківськими
фінансовими установами**

Виконала:

Гончаренко Олена Михайлівна
студентка спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Керівник:

Гесенко Михайло Миколайович
професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Рецензент:

Скиба Дмитро Анатолійович
Керуючий Регіональним відділенням
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» м. Суми

Суми – 2023

АНОТАЦІЯ

Гончаренко О. М. Розвиток кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», СНАУ, Суми - 2023 р. - Рукопис.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами.

В першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні основи розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами» було визначено теоретичні основи розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами. Розглянули які заклади відносяться до небанківських фінансових установ. Що розуміється під споживчим кредитуванням, що таке кредит. Визначили що таке фінансова установа та які послуги надає. Розглянули основні показники діяльності фінансових компаній за 2022- 2023 роки. Обґрунтували чому саме небанківські фінансові установи частіше обирають потенційні клієнти.

В другому розділі «Особливості організації кредитування фізичних осіб ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ». Визначили що таке фінансовий актив, фінансове зобов'язання, інструмент капіталу виробництва, як визначається поточна дебіторська заборгованість та сума резерву сумнівних боргів, коли компанія визнає основні засоби основними, як оцінюються нематеріальні активи, як саме визначається статутний капітал, що включає в себе нерозподілений прибуток (непокритий збиток), що включають фінансові зобов'язання компанії, коли здійснюється визнання доходів та витрат, тобто процентних доходів, дослідили фінансово-економічну характеристику підприємства, зробили діагностику фінансового стану та зробили оцінку особливостей організації кредитування фізичних осіб ТОВ «ТАЙМ - КРЕДИТ».

У третьому розділі Перспективні напрямки розвитку кредитування фізичних осіб ТОВ «ТАЙМ - КРЕДИТ». Розглянули кредитну політику товариства, на яких підставах видаються кредити, та що для цього потрібно. Визначено сучасні технології ідентифікації фізичних осіб, розширення переліку кредитних програм, та проведено попередні розрахунки на 2024-2025 роки, щодо прибутковості товариства, при використанні нових кредитних програм. Розглянуто організацію внутрішнього фінансового контролю у діяльності товариства. Розроблено блок-схему та запропоновано її використання як зменшення кредитних ризиків та ризиків ліквідності.

Ключові слова: ринок небанківських фінансових установ, організація ринку, кредитування, діагностика, фінансовий контроль, аналіз.

ABSTRACT

HONCHARENKO O. Development of lending to individuals by non-banking financial institutions.

Qualification work on specialty 072 "Finance, banking and insurance", SNAU, Sumy - 2023 - Manuscript.

The purpose of the qualification work is to determine the development of lending to individuals by non-banking financial institutions.

In the first section of the qualification paper "Theoretical foundations of the development of lending to individuals by non-banking financial institutions" the theoretical foundations of the development of lending to individuals by non-banking financial institutions were defined. Considered which institutions belong to non-bank financial institutions. What is meant by consumer lending, what is a loan. We determined what a financial institution is and what services it provides. The main indicators of the activity of financial companies for 2022-2023 were considered. They substantiated why non-bank financial institutions are more often chosen by potential clients.

In the second chapter, "Peculiarities of the organization of lending to individuals" LLC "TIME-CREDIT". It was determined what a financial asset, financial liability, production capital instrument is, how current receivables and the amount of the reserve for doubtful debts are determined, when the company recognizes fixed assets as fixed assets, how intangible assets are valued, how exactly the authorized capital, which includes retained earnings, is determined (uncovered loss), which include the company's financial obligations, when income and expenses, i.e. interest income, are recognized, investigated the financial and economic characteristics of the enterprise, made a diagnosis of the financial condition and made an assessment of the peculiarities of the organization of lending to individuals of "TIME - KREDIT" LLC.

In the third chapter, promising directions for the development of lending to individuals of "TIME - KREDIT" Co., Ltd. We considered the company's credit policy, on what grounds loans are issued, and what is required for this. Modern technologies for identification of natural persons, expansion of the list of credit programs were determined, and preliminary calculations were made for 2024-2025, regarding the company's profitability, when using new credit programs. The organization of internal financial control in the activities of the company is considered. A block diagram was developed and its use as a reduction of credit risks and liquidity risks was proposed. The master's work used such research methods as financial reporting analysis, analysis of dynamics and the structure of income and expenses.

Keywords: market of non-bank financial institutions, market organization, lending, diagnostics, financial control, analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ	10
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ» М.СУМИ	18
2.1 Фінансово-економічна характеристика товариства	18
2.2 Організація кредитування фізичних осіб ТОВ «Тайм-Кредит»	33
2.3 Оцінка ефективності кредитування фізичних осіб ТОВ «Тайм-Кредит»	38
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ»	44
3.1 Сучасні технології ідентифікації фізичних осіб як напрямки управління кредитними ризиками у діяльності ТОВ «Тайм-Кредит»	44
3.2 Розширення переліку кредитних програм ТОВ «Тайм-Кредит»	48
3.3 Організація внутрішнього фінансового контролю у діяльності товариства	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективна діяльність небанківських фінансових установ в економіці будь-якої країни вважається ознакою її стабільного розвитку. Розвиток таких установ сприяє розвитку фінансового ринку, кредитних ресурсів і таким чином стимулює розвиток економіки країни. На сьогодні небанківські фінансові установи відіграють значну роль у фінансовому ринку України. Сама діяльність небанківських фінансово-кредитних установ відрізняється від банківської діяльності: не пов'язана з тими операціями, які визнані як базові банківські; не має процесу створення депозитів; здійснюють обслуговування окремої ланки суспільства. У I кварталі 2023 року з ринку пішли 111 небанківських фінансових установ, проте вперше із серпня 2022 року була зареєстрована нова фінансова компанія, а частка небанків у активах фінансового сектору під наглядом Національного банку зросла до 12%. Виходячи з цього тема дослідження щодо розвитку кредитування небанківськими фінансово-кредитними установами є актуальною.

Значний внесок у розкриття питань функціонування та розвитку фінансово-кредитних установ України зробили такі вітчизняні вчені-економісти як Агапова В. [1], Алексєєв І., Желізняк Р., Глєбова Н., Павленко Л., Коваленко В., Житар М. [2], Бороденко Т., Буряченко А., Гапонюк М. [4], Вергун А. М., Матвієнко С. М. [6], Лобайчук О., Мірошник М.О., Діденко І.В. [16], Танчак Я., Миколишин М. [30] та інших.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є визначення розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами, аналіз їх діяльності та визначення їх діяльності на фінансовому ринку України, дослідження особливості кредитування фізичних осіб та перспективні напрямки розвитку кредитування.

Завдання та дослідження:

-визначити теоретичні основи розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами;

- визначити фінансово-економічну характеристику небанківської фінансової установи;

- провести оцінку ефективності кредитування фізичних осіб ТОВ «Тайм-кредит»;

- провести фінансову діагностику фінансової установи;

- дослідити оцінку ефективності діяльності установи;

- оцінити перспективні напрямки розвитку кредитування фізичних осіб;

- розглянути моніторинг та ідентифікацію як напрямки знизження ризиковості кредитування фізичних осіб;

- запропонувати нові кредитні продукти;

- зробити висновки.

Об'єкт дослідження - розвиток кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими компаніями, діагностику фінансового стану.

Предмет дослідження – діяльність ТОВ «Тайм-кредит», яка спрямована на розвиток кредитування фізичних осіб.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є розробка і обґрунтування пропозицій щодо розвитку кредитування через впровадження нових продуктів з відповідною системою фінансового контролю і ідентифікації клієнтів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони сприятимуть вдосконаленню в управлінні небанківськими фінансовими установами. Розроблені рекомендації можуть використовуватись в роботі фінансових компаній для покращення фінансових результатів, управління ризиками ідентифікації клієнтів у майбутньому, вдосконалювати систему внутрішнього контролю.

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались такі **методи дослідження**: спостереження; аналізу і синтезу, опитування, моделювання, абстрагування, узагальнення тощо.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо- нормативні акти, наукові періодичні видання, інтернет- ресурси, фінансова звітність, зокрема ТОВ «Тайм-кредит».

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи знайшли відображення у матеріалах конференцій: Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.); Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 83): матеріали Міжнародної наукової інтернетконференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща).

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 36 найменувань, 3 додатків. Основний текст викладений на 69 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 15 таблиць, 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ

Кредитна система нашої держави складається з: банківської системи і небанківських фінансово кредитних установ.

Небанківські фінансові установи почали виникати у ХІХ столітті. Тривалий час вони відігравали незначну роль в економіці країни, але поступово їх значення почало зростати.

На сьогодні, на фінансовому ринку почали відігравати значну роль фінансові компанії. За своєю сутністю такі фінансові компанії називають парабанками. Такі установи добре функціонують в тій ланці де комерційні банки не мають бажання розвиватися. Таким чином фінансові компанії знижують конкуренцію з іншими компаніями і дозволяють збільшити свій прибуток.

Рисунок 1.1 – Види небанківських фінансово-кредитних установ

Джерело: за матеріалами автора [4, 5, 10]

До фінансових установ належать:

- страхові компанії;
- пенсійні фонди;
- ломбарди, лізингові та факторингові компанії;
- інвестиційні фонди;
- фінансові компанії;
- кредитні товариства, спілки тощо.

Відповідно до Положення «Про Державний реєстр фінансових установ» фінансова компанія -це фінансова установа, яка надає фінансові послуги, державне регулювання яких відповідно до законодавства віднесено до компетенції Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та яка не є страховиком, фінансовою установою, яка надає послуги з накопичувального пенсійного забезпечення, фінансовою установою - юридичною особою публічного права, а також кредитною установою, у тому числі кредитною спілкою та ломбардом.

Фінансові послуги – це послуги фінансового посередництва або послуги з кредитування. Це найбільша за обсягом індустрія у світі.

У своїй діяльності фінансові компанії керуються наступними нормативними та законодавчими актами: Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», розпорядження «Про затвердження Положення про встановлення обмежень на суміщення діяльності фінансових установ з надання певних видів фінансових послуг» та ін.

Особливості споживчого кредитування є важливою складовою громадян, значна кількість суспільства не може обходитись без кредита, тому він займає важливе місце у економічному розвитку країни.

Одним із найпоширеніших кредитів є саме споживчий кредит, так як він займає найбільшу частку серед інших кредитів, і є одним із найпопулярніших кредитів, яким користується клієнт. Споживчий кредит - це кошти, що надаються кредитором (фінансовою установою) фізичним особам на придбання споживчих

товарів або послуг у тимчасове користування, під процент, на умовах строковості та платності.

Західні дослідники використовують найбільш стисле визначення поняття «споживчий кредит». Так, Танчак Я., Миколишин М. мають думку, що «споживчий кредит призначений для фінансування кінцевого споживача» [30].

Сучасні дослідники Дребот Н. П., Танчак Я. А., Миколишин М. М. вважають, що споживчий кредит це «економічні відносини між кредитором і позичальником щодо надання кредиту кінцевому споживачеві. Фізичні особи виступають боржниками, банки є кредиторами» [10].

Саме слово «кредит» походить від латинського слова «credo». Кредитування - це зобов'язання фінансової установи надати певну суму коштів в обмін на зобов'язання щодо повернення зазначеної суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми. Як приклад можемо розглянути сутність та причини необхідності кредитування.

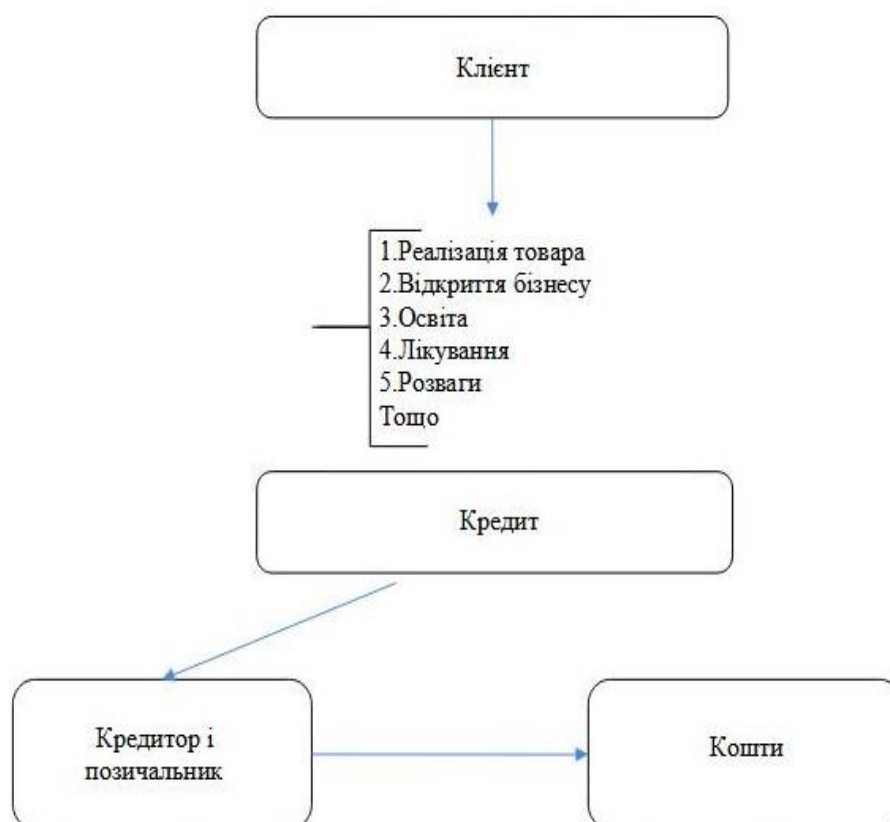

Рисунок 1.2 – Сутність та причини необхідності кредитування

Джерело: за матеріалами автора [4, 5, 10]

Не всі банки можуть задовольнити потреби клієнта, тому на ринку кредитування все частіше з'являються небанківські фінансові установи.

Фінансова установа – це юридична особа, яка отримала ліцензію на здійснення діяльності з надання фінансових послуг, основним видом діяльності якої є діяльність із надання фінансових послуг.

Фінансові установи – це заклади, що не є банками, але здійснюють певні фінансові послуги. Небанківські установи не мають права приймати вклади від населення та вести поточні рахунки клієнтів.

Небанківська фінансова установа встановлює посередницькі відносини у сфері споживчого кредитування з кредитним посередником на підставі договору укладеного відповідно до норм Цивільного та Господарського кодексів України, з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про споживче кредитування».

Таблиця 1.1 – Основні показники діяльності фінансових компаній за 2022-2023 роки

Показник	I квартал 2022	IV квартал 2022	I квартал 2023	II квартал 2023
Кількість зареєстрованих фінансових компаній	894	760	682	629
Активи фінансових компаній (млн.грн)	213,817.6	243,996.6	259,337.9	236,743.4
Обсяг наданих фінансових послуг (млн.грн)	159,724.5	283,264.2	301,308.7	186,798.8
Кількість укладених договорів із надання коштів у позику (млн.грн)	2,412,678	1,589,723	1,881,841	2,007,157
Суми укладених договорів із надання коштів у позику (млн.грн)	20,249.0	18,809.6	25,038.0	23,567.0

Джерело: за матеріалами основних показників діяльності фінансових компаній за 2022-2023 років.

В таблиці 1.1 показано основні показники діяльності фінансових компаній за 2022-2023 роки. Кількість зареєстрованих фінансових компаній найбільша була у I кварталі 2022 року і становила 894 шт. Як можемо бачити що на кінець 2022 року у IV кварталі кількість становила вже 760 шт., а це на 134 компанії менше. На початку I кварталу 2023 року кількість фінансових компаній становила 682 шт., це вже на 78 менше ніж у колишньому році, а на II квартал 2023 року кількість фінансових компаній вже 629, а це ще на 53 менше, ніж у I кварталі 2023 року.

Розглядаючи активи фінансових компаній за 2022-2023 роки то бачимо, що у I кварталі 2022 року активи дорівнювали 213,817.6 млн. грн., і це найменший показник. У IV кварталі 2022 року активи фінансових компаній зросли на 243,996.6 млн. грн і це більше на 30,149 млн. грн. У I кварталі 2023 року активи фінансових компаній становили 259,337.9 млн. грн, це означає що активи збільшилися на 12341.3 млн. грн. На II квартал 2023 року активи зменшилися на 22594,5 млн. грн і становили 236,743.4 млн. грн.

Порівнюючи обсяги наданих фінансових послуг то у I кварталі вони становили 159,724.5 млн. грн. У IV кварталі обсяги фінансових послуг становили 283,264.2 млн. грн., а це на 123,539.97 млн. грн. ніж у I кварталі. На початку 2023 року обсяги фінансових послуг становили 301,308.7 млн. грн., і порівнюючи з IV кварталом 2022 року на обсяги фінансових послуг значно збільшилися на 18044,5 млн. грн. У II кварталі 2023 року обсяги фінансових послуг значно впали і дорівнювали 186,798.8 млн. грн., а це на 114,509.9 млн. грн менше, ніж у I кварталі 2023 році.

Розглядаючи кількість укладених договорів із надання коштів у позику то у I кварталі 2022 року становили 2,412.678 млн. грн., у IV кварталі кількість становила 1,589.723 млн. грн. І це на 822.955 млн. грн менше ніж у першому кварталі. У I кварталі 2023 року кількість укладених договорів становила вже 1,881.841 млн. грн., в порівнянні з IV кварталом 2022 року то кількість укладених договорів зросла на 292.118 млн. грн. У II кварталі 2023 року кількість договорів становила вже 2,007.157 млн. грн, і цей показник збільшився на 125.316 млн. грн.

Суми укладених договорів на I квартал 2022 року становили 20,249.0 млн. грн., на IV квартал 2022 року суми укладених договорів становили 18,809.6 млн. грн., а це на 1,439.4 млн. грн. У I кварталі 2023 року суми укладених договорів становили 25,038.0 млн. грн., це на 6,228.4 млн. грн більше ніж у IV кварталі 2022 року. У II кварталі 2023 року суми укладених договорів становили 23,567.0 млн. грн., у порівнянні з I кварталом 2023 вони зменшилися 1,417.0 млн.грн.

Виходячи з показань таблиці кредитування у небанківських фінансових установах користується великим попитом у населення. Небанківські фінансові установи можуть пропонувати різноманітні кредитні продукти, включаючи кредити на будівництво житла, автокредити, особисті позики та інші види кредитів.

Однією з основних причин такого розвитку є те, що небанківські фінансові установи мають більш гнучкі підходи до кредитування. Вони можуть надавати кредити людям з низьким рівнем доходу, поганою кредитною історією або без явних доказів платоспроможності.

Частіше за все, такі установи можуть пропонувати меншу кількість документів, більш швидкий процес затвердження та більш гнучкі умови кредитування порівняно з банками. Це створює можливість для більш широкого кола людей отримати фінансову допомогу.

Зростання кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами також сприяє розвитку мікрофінансового сектору країни. Мікрофінансові організації допомагають підприємцям, малому бізнесу та особам з обмеженими можливостями отримати доступ до кредитів та інших фінансових послуг.

Небанківські фінансові установи також швидше адаптуються до змін у фінансовому ринку та нових технологій. Вони активно використовують онлайн-платформи та мобільні додатки для надання кредитів і обслуговування клієнтів. Це забезпечує зручність та швидкість процесу кредитування.

Небанківські фінансові установи також розвивають нові технології та інноваційні підходи у кредитуванні. Вони впроваджують швидкі та зручні онлайн-сервіси, що дозволяють клієнтам подати заявку на кредит і отримати рішення

протягом кількох хвилин. Крім того, небанківські фінансові установи видаватимуть кредити під заставу рухомого та нерухомого майна.

Кредитні гроші – це боргові зобов'язання, які набувають функції засобу платежу й засобу обігу. Кожна небанківська фінансова установа пропонує свої умови споживчого кредитування, де клієнт має право обрати суму кредиту, відсоток та строк кредитування. Кредити фінансових компаній переважно є короткостроковими і невеликими за розмірами, але з достатньо великими відсотками.

При зверненні клієнта до надавача фінансових послуг, посередника з метою отримання фінансової послуги, надавач фінансових послуг, посередник надає вичерпну інформацію про повний перелік фінансових послуг, що надаються, з'ясовує потребу клієнта та пропонує фінансову послугу, що відповідає потребі клієнта.

Надавач фінансових послуг, посередник зобов'язаний розкривати клієнтам визначену законодавством інформацію про умови та порядок його діяльності, що розміщується у місці надання послуг клієнтам та/або на власному веб-сайті надавача фінансових послуг.

Така інформація повинна, зокрема, включати:

- 1) перелік послуг, що надаються надавачем фінансових послуг, порядок та умови їх надання;
- 2) вартість, ціну/тарифи, розмір плати (відсотки) щодо фінансових послуг залежно від виду фінансової послуги;
- 3) інформацію про механізми захисту прав споживачів фінансових послуг.

Перед укладенням договору про надання фінансових послуг надавач фінансових послуг, посередник зобов'язаний повідомити клієнта про:

- 1) надавача фінансових послуг;
- 2) фінансову послугу - загальну суму зборів, платежів та інших витрат, які повинен сплатити клієнт, включно з податками, або якщо конкретний розмір не може бути визначений - порядок визначення таких витрат;
- 3) договір про надання фінансових послуг;

4) механізми захисту прав споживачів фінансових послуг;

Інформація, що надається клієнту, повинна забезпечувати правильне розуміння суті фінансової послуги без нав'язування її придбання. Надавач фінансових послуг під час надання інформації клієнту зобов'язаний дотримуватися вимог законодавства про захист прав споживачів.

Після припинення дії договору (в тому через завершення строку дії договору або його виконання) із наданням фінансової послуги, клієнт має право на отримання від надавача фінансових послуг інформації, яка стосується виконання сторонами договору своїх зобов'язань, встановлених договором.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ» М.СУМИ

2.1 Фінансово-економічна характеристика товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТАЙМ КРЕДИТ» (надалі товариство) засноване у 2018 році у відповідності до законодавства України. У 2018 році товариство зареєстроване Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України як фінансова установа (свідectво про реєстрацію фінансової установи серія ФК № 1085 від 04.08.2018 року)

Головний офіс ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ» знаходиться: Україна, 14000, Чернігівська область, місто Чернігів, вулиця Мстиславська, будинок 20.

Предметом та метою діяльності товариства є надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту. Товариство надає позики тільки за рахунок власних коштів.

Ліцензія про надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту- безстрокова (Розпорядження №1655 від 18.09.2018 р.) Вищим органом управління товариства є загальні збори учасників. Безпосереднє керівництво діяльністю товариства здійснює директор.

Станом на 2023 рік товариство знаходиться в процесі розвитку основної діяльності. За 2022 рік товариство відкрило шість Відокремлених підрозділів, всього на кінець року структура товариства складається з одинадцяти Відокремлених підрозділів.

Фінансова звітність товариства є фінансовою звітністю загального призначення, яка сформована з метою достовірного подання фінансового стану, фінансових результатів діяльності та грошових потоків товариства для задоволення потреб широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

Фінансовим інструментом вважається будь який контракт, в результаті якого у однієї сторони виникає фінансовий актив та фінансове зобов'язання або дольовий інструмент у іншої.

Інформаційною базою для діагностики фінансового стану підприємства є усі форми фінансової звітності підприємства:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) станом на 31.12.2022 року
- Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) за 2022 рік.
- Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2022 рік
- Звіт про власний капітал за 2022 рік та 2022 рік.
- Примітки до річної фінансової звітності за 2022 рік.

Фінансовий актив – це будь який актив товариства, який є:

- грошовими коштами
- інструментом капіталу іншої компанії
- контрактним правом на отримання грошових коштів від іншої сторони контракту або на обмін фінансовими активами.

Фінансове зобов'язання – це будь яке зобов'язання товариства, яке є:

- контрактним зобов'язанням (сплатити або передати фінансовий актив іншій стороні контакту, або обмінятися фінансовими активами)
- контракт, який є, а може буде погашений інструментами капіталу товариства.

Інструмент капіталу виробництва – це контракти, які представляють залишкову частку після вирахування всіх зобов'язань з активів компанії. Фінансові активи включають дебіторську заборгованість та грошові кошти.

Балансова вартість фінансових активів товариства переглядається на предмет можливого зменшення корисності на кожну звітну дату. Поточна дебіторська заборгованість за виданими позиками визнається як видані активи, а нараховані відсотки за виданими позиками визначаються одночасно з видачею позик. Нараховані відсотки за виданими кредитами визнаються одночасно з визнанням доходу та оцінюються за собівартістю.

Поточна дебіторська заборгованість визначається в балансі за чистою вартістю реалізації. Компанія застосовує метод визначення розміру резерву під

кредитні збитки за всіма видами кредитних операцій, придбаними цінними паперами та іншими активними операціями, включаючи нараховані відсотки та комісії за всіма такими операціями, як це передбачено обліковою політикою компанії відповідно до вимог законодавства.

Компанія регулярно переглядає фінансові активи, що обліковуються за амортизованою вартістю та оцінює їх на предмет знецінення. Очікувані кредитні збитки розраховуються шляхом множення всіх можливих кредитних збитків на відсоток ймовірності їх виникнення.

Компанія застосовує спрощений метод розрахунку очікуваних кредитних збитків. Відповідно, компанія не відстежує зміни кредитного ризику, а натомість визнає резерв на основі очікуваних кредитних збитків за весь срок дії фінансового інструменту на кожну звітну дату.

Для цілей визначення резерву на покриття кредитних збитків дебіторська заборгованість класифікується за п'ятьма категоріями на основі суджень керівництва незалежно від того чи є вона забезпеченою чи не забезпеченою.

Сума резерву сумнівних боргів визначається як сума поточної дебіторської заборгованості кожної групи помножена на відповідний коефіцієнт сумнівних боргів, розрахована на основі історичних розрахунків для кожної категорії ризику. Запаси обліковуються за найменшою з двох оцінок: собівартістю або за чистою вартістю реалізації. Запаси оцінюються за середньо зваженою собівартістю відповідною одиниці запасів.

Основні засоби. Компанія визнає основні засоби основними, якщо вони утримуються для використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, або здійснення адміністративних та соціально -культурних функцій.

Нематеріальні активи оцінюються за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від зменшення корисності.

Операційна оренда платежі за договорами операційної оренди визнаються як витрати за прямолінійним методом протягом строку оренди. Товариство уклало договори оренди будівель, в яких розташовані Головний офіс та Відокремлені

підрозділи, на максимальний термін до одного року. Компанія розглядає оренду приміщень як короткострокову.

Капітал. Статутний капітал визначається на основі загальної суми активів визначеною рішенням Загальних зборів акціонерів. За рішенням загальних зборів акціонерів він сплачується виключно грошовими коштами, які є внесками акціонерів, затвердженими нотаріально відповідно до статуту, а також внеском до незареєстрованого капіталу, визначення якого також затверджується рішенням загальних зборів акціонерів.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) включає результати поточного та попереднього періодів, відображені у звіті про фінансовий стан.

Фінансові зобов'язання компанії включають позики. Фінансові зобов'язання визнаються коли компанія стає стороною контрактних умов фінансового інструменту. Всі фінансові зобов'язання визнаються за справедливою вартістю. Компанія припиняє визнання фінансових зобов'язань, коли всі фінансові зобов'язання виконані або анульовані, або коли зобов'язання виконане в судовому порядку.

Фінансові активи та фінансові зобов'язання згортаються тільки якщо компанія має юридично закріплені права на взаємозалік визнаних сум, а чиста сума визнається в балансі. Компанія не проводить взаємозалік переданих активів та пов'язаних з ними зобов'язань.

Визнання доходів та витрат, тобто процентних доходів здійснюється на кожен дату користування кредитом за період передбачений відповідним кредитним договором з конкретним позичальником.

Операційні витрати, процентні доходи та витрати визнаються у звіті про прибутки та збитки за методом нарахування. Погашення кредитів не визнаються як витрати і не включаються до звіту про прибутки та збитки.

Податок на прибуток. Поточний податок на прибуток обчислюється відповідно до законодавства України. Встановлена ставка оподаткування згідно до Податкового Кодексу України - 18%. Сума податку на прибуток розраховується на основі результатів за рік.

Забезпечення та резерви. Забезпечення визнаються, коли компанія має поточне зобов'язання внаслідок минулих подій, існує ймовірність відтоку ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, для погашення цього зобов'язання, а також може бути зроблена достовірна оцінка суми цього зобов'язання.

Товариство формує такі види резервів.

- резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями.
- резерв відпусток.

Дебіторська заборгованість за послуги. Дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок надання фізичним особам в кредит грошових коштів станом на 31 грудня 2022 року статті балансу «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуг» (рядок 1125 форми №1) може бути узагальнена таким чином:

Таблиця 2.1 – Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи послуг ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/- 2022/2020
	2020	2021	2022	
Розрахунки з клієнтами по основній сумі	3734	6896	8530	4796
Резерв для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій	(373)	(690)	(2191)	1818
Всього	3361	6206	6339	2978

Джерело: за матеріалами Баланс (Звіт про фінансовий стан), рядок 1125 форми №1.

Дебіторська заборгованість по розрахункам з клієнтами по основній сумі у 2020 році становила 3734 тис. грн., у 2021 році заборгованість становила 6896 тис. грн., а це в порівнянні з 2020 роком на 3162 тис. грн. На 2022 рік дебіторська заборгованість становила 8530 тис. грн., а це на 1634 тис. грн. більше ніж у 2020 році.

Розглядаючи дебіторську заборгованість по резерву для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій на 2020 рік становила 373 тис. грн., у 2021 році становила 690 тис. грн., а це на 317 тис. грн. більше ніж у 2020

році. У 2022 році заборгованість стала 2191 тис. грн., а це значно більше на 1050 тис. грн. ніж у 2021 році.

Всього по розрахунках у 2020 році заборгованість була 3361 тис. грн., у 2021 році вся заборгованість по розрахунках становила 6206 тис. грн., це на 2845 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році вся заборгованість мала 6339 тис. грн., це на 133 тис.грн. більше ніж у 2021 році.

Відхилення дебіторської заборгованості по розрахункам з клієнтами по основній сумі за 2020-2022 роки становить 4796 тис. грн. Відхилення по резерв для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій за 2020-2022 роки становить 1818 тис. грн. Всього відхилення по дебіторської заборгованості за 2020- 2022 роки становить 2978 тис.грн.

Таблиця 2.2 – Розподіл дебіторської заборгованості ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення ,+/-, 2020-2022
	2020	2021	2022	
До 30 днів	2291	4196	2234	-57
30-60 днів	290	535	448	158
60-90 днів	281	422	266	-15
90-180 днів	371	1141	464	93
Понад 180 днів	501	602	5118	4617
ВСЬОГО	3731	6896	8530	4799

Джерело: за внутрішніми аналітичними даними товариства

У таблиці 2.2 відображено розподіл дебіторської заборгованості за строками погашення. У 2020 році по строкам до 30 днів заборгованість становила 2291 тис. грн., у 2021 році строки до 30 днів становили 4196 тис. грн., а це на 1905 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році дебіторська заборгованість до 30 днів становила 2234 тис. грн., це менше на 1962 тис. грн. ніж у 2021 році.

Розглядаючи заборгованість за строками погашення з 30-60 днів то у 2020 році вона становила 290 тис. грн., у 2021 році була- 535 тис. грн., це на 245 тис. грн., більше ніж у минулому році. У 2022 році ця заборгованість вже була 448 тис.грн., знизилась на на 87 тис. грн.

У 2020 році заборгованість на строках 60-90 днів становила 281 тис. грн., у 2021 році була 422 тис. грн., а це на 141 тис.грн. більше ніж у 2020 році. Заборгованість на 60-90 днів у 2022 році була 266 тис. грн., і це менше на 156 тис.грн. ніж у 2021 році.

Розподіл заборгованості за строками у 90-180 днів у 2020 році був 371 тис.грн., у 2021 заборгованість становила 1141 тис. грн., а це значно більше на 770 тис. грн. ніж у 2020 році. Заборгованість у показнику 90-180 днів за 2022 рік 464 тис.грн. Цей показник вже менший на 677 тис.грн., ніж у 2021 році.

Відхилення 2020-2022 роках у показниках до 30 днів становить 57 тис.грн., у діапазоні 30- 60 днів становить 158 тис.грн., відхилення у 60-90 днів — 15 тис.грн., 90- 180 днів відхилення становить 93 тис.грн., відхилення заборгованості понад 180 днів 4617 тис.грн. За всіма строками від 30 та понад 180 днів відхилення становить 4799 тис.грн.

Таблиця 2.3 – Резерв для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/-, 2020-2022
	2020	2021	2022	
До 30 днів	-	-	-	-
30-60 днів	16	32	-	16
60-90 днів	36	61	-	36
90-180 днів	106	325	158	52
Понад 180 днів	215	372	2033	1818
ВСЬОГО	373	690	2191	1818

Джерело: за внутрішніми аналітичними даними товариства

У таблиці 2.3 відображено резерв для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій. У з 2020-2022 роках резерва для відшкодування можливих витрат у діапазоні 30-60 днів не було зазначено. У строках 30-60 днів резерв у 2020 році становив 16 тис.грн., у 2021 році був 32 тис.грн., це на 16 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році резервів для відшкодування можливих витрат не нараховувалось.

У 2020 році на строках 60-90 днів резерв становив 36 тис.грн, у 2021 році 61 тис. грн. цей показник вище на 25 тис.грн., ніж у 2020 році. У 2022 році на строках 60-90 днів резерв не нараховувався.

На строках 90-180 днів у 2020 році показник резерву становив 106 тис.грн., у 2021 році був 325 тис. грн., і став більше на 219 тис.грн. Ніж у 2020 році. У 2022 році резерв становив 158 тис.грн., це на 167 тис.грн., менше ніж у 2021 році.

Резерв для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій понад 180 днів у 2020 році становила 215 тис. грн., у 2021 році став 372 тис. грн, це на 157 тис.грн., більший ніж у 2020 тис.грн. У 2022 році цей показник становив 2033 тис.грн., і це значно більше ніж у 2021 році на 1661 тис.грн.

Весь резерв у 2020 році у діапазоні від 30 та понад 180 днів становив 373 тис.грн., у 2021 році цей показник вже був більший на 213 тис.грн., і становив 690 тис. грн. У 2022 році резерв був 2191 тис.грн., це на 1501 тис.грн., більше ніж у 2021 році.

Відхилення за 2020- 2022 років у резерві для відшкодування можливих витрат за всіма видами кредитних операцій до 30 днів немає відхилень, у діапазоні до 30-60 днів складають 16 тис. грн., до 60-90 днів 36 тис. грн., у показниках до 90-180 днів 52 тис.грн., у понад 180 днів 1818 тис. грн., всього за весь період від 30 до понад 180 днів складають 1818 тис. грн.

Резерв сумнівних боргів розраховується шляхом множення загальної суми прострочених кредитів у кожній групі на відповідний коефіцієнт дефолту, розрахунок якого визначається обліковою політикою компанії. Витрати, що компенсуються за рахунок резерву, не здійснюються.

Нараховується лише зміна резерву на звітну дату порівняно з попередньою звітною датою.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів. Дебіторська заборгованість, що виникла внаслідок нарахування відсотків за користування кредитом статті балансу “Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами” “Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги” (рядок 1140 Форми №1) може бути узагальнена таким чином:

Таблиця 2.4 – Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/- 2022-2020
	2020	2021	2022	
Розрахунки з клієнтами по відсотках	1330	2731	6256	4926
Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій	(133)	(237)	(2246)	2113
ВСЬОГО (рядок 1140 Форми №1)	1197	2134	4010	2813

Джерело: за матеріалами Балансу (Звіт про фінансовий стан) за 2020-2022 роки

У таблиці 2.4 відображено дебіторську заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами. У 2020 році дебіторську заборгованість по розрахунках з клієнтами по відсотках становили 1330 тис.грн. У 2021 році розрахунок становив 2731 тис.грн., це на 1401 тис.грн., ніж у 2021 році. У 2022 році заборгованість за розрахунками була 6256 тис.грн., це на 3525 тис.грн. більше ніж у 2021 році.

Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій у 2020 році становив 1197 тис.грн., у 2021 році був 2134 тис.грн., це більше 937 тис.грн ніж у 2020 році. У 2022 році цей показник становив 4010 тис.грн., це на 1876 тис.грн.

Відхилення по 2020- 2022 роках по розрахунках з клієнтами по відсотках становить 4926 тис.грн., по резерву для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій відхилення по 2020-2022 роках дорівнює 2113 тис.грн., все відхилення по 2020-2022 роках по обом показникам становить 2813 тис.грн.

Таблиця 2.5 – Розподіл розрахунки з клієнтами по відсоткам за строками погашення ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення ,+/- 2022/2020
	2020	2021	2022	
До 30 днів	199	292	217	18
30-60 днів	97	219	172	75
60-90 днів	134	293	164	30
90-180 днів	320	894	354	34
Понад 180 днів	549	676	5349	4800
ВСЬОГО	1330	2371	6256	4926

Джерело: за матеріалами Балансу (Звіт про фінансовий стан) за 2020-2022 роки

У таблиці 2.5 відображено розподіл розрахунків з клієнтами по відсоткам за строками погашення. У розділі за 2020 рік показник 30 днів складає 199 тис.грн., за 2021 рік 292 тис. грн., це на 93 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році цей показник складав 217 тис.грн., що на 75 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 році складає 18 тис. грн.

Показники 30-60 днів у 2020 році були 97 тис. грн., у 2021 цей показник становив 219 тис. грн., що на 122 тис. грн., більший ніж у 2020 році. У 2022 році було 172 тис. грн.. що на 47 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення порівняно з 2020-2022 роками складають 75 тис. грн.

Показники 60-90 днів у 2020 році становили 134 тис. грн.. у 2021 році вони були 293 тис. грн., що на 159 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році показник

був 164 тис. грн., що на 129 тис.грн., менший ніж у 2021 році. Відхилення згідно 2021-2022 років складає 30 тис. грн.

Показники від 90-180 днів у 2020 році склали 320 тис. грн., у 2021 році 894 тис. грн., що на 574 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році цей показник склав 354 тис. грн., що на 540 тис. грн., менший ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 роках складає 34 тис. грн.

Діапазон понад 180 днів у 2020 році склав 549 тис.грн., у 2021 році 676 тис. грн., що менше на 127 тис. грн., у 2022 році показник склав 5349 тис. грн., що на 4673 тис. грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення у 2020-2022 роках склало 4800 тис.грн.

Всього показник від 30 до понад 180 днів у 2020 році склав 1330 тис. грн., у 2021 році 2371 тис. грн., що на 1041 тис. грн., більше ніж у 2021 році, у 2022 показник був 6256 тис. грн., що на 3885 тис.грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення у 2020-2022 році складає 4926 тис.грн.

Таблиця 2.6 – Розподіл резерву для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій за строками погашення ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення ,+/- 2022/2020
	2020	2021	2022	
До 30 днів	-	-	-	-
30-60 днів	5	11	-	5
60-90 днів	13	21	-	13
90-180 днів	38	112	121	83
Понад 180 днів	77	93	2125	2048
ВСЬОГО	133	237	2246	2113

Джерело: за внутрішніми аналітичними даними товариства

У таблиці 2.6 відображено розподіл резерву для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій за строками погашення. У 2020-2021-

2022 роках у діапазоні до 30 днів розподілу не було, і співвідношення відхилення у 2020- 2022 також не має. Показники 30-60 днів у 2020 році складали 5 тис. грн., у 2021 році 11 тис. грн., що на 6 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році розподілу резерву не було. Відхилення 2020-2022 років складає 5 тис. грн.

Показники 60-90 днів у 2020 році склали 13 тис. грн., у 2021 році 21 тис. грн., що на 8 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році розподілу резерву не відбувалося. Відхилення у 2020-2022 роках складає 13 тис. грн.

Діапазон 90-180 днів у 2020 році склав 38 тис. грн., у 2021 році 93 тис. грн., що на 53 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році розподіл резерву складав 2125 тис.грн., що на 2032 тис. грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 2048 тис.грн.

Всього розподіл резерву у 2020 року в діапазоні від 30 до понад 180 днів склав 133 тис.грн., у 2021 році 237 тис.грн., що на 104 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році був 2246 тис.грн., що на 2009 тис.грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 2113 тис.грн.

Таблиця 2.7 - Величина резерву сумнівних боргів визначена як сума добутоків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи на відповідні коефіцієнти, розрахунок яких визначено обліковою політикою ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення , +/-, 2020/2022
	2020	2021 року	2022	
Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по основній сумі	250	690	2191	1941
Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по відсотках	185	237	2246	2061
ВСЬОГО	435	927	4437	4002

Джерело: за матеріалами Балансу (Звіт про фінансовий стан) за 2020-2022 роки

У таблиці 2.7 відображено величину резерву сумнівних боргів, яка визначена як сума добутоків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи на відповідні коефіцієнти, розрахунок яких визначено обліковою політикою товариства.

Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по основній сумі у 2020 році склав 250 тис. грн., у 2021 році 690 тис.грн., що на 440 тис. грн., більше ніж у 2020 році, у 2022 був 2191 тис. грн., що на 1501 тис.грн.. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 році складає 1941 тис.грн.

Резерв для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по відсотках у 2020 році склав 185 тис. грн., у 2021 році був 237 тис.грн., що на 52 тис. грн., більший ніж у 2020 році. У 2022 році резерв склав 2246 тис. грн., що на 2009 тис.грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 2061 тис.грн.

Всього по резерву для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по основній сумі та резерву для відшкодування можливих втрат за всіма видами кредитних операцій по відсотках у 2020 році складає 435 тис.грн., у 2021 році 927 тис.грн., що на 492 тис.грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році показники склали 4437 тис.грн., що на 3510 тис.грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 4002 тис.грн. Інша поточна дебіторська заборгованість за розрахунками. Вона представлена таким чином:

Таблиця 2.8. – Інша поточна дебіторська заборгованість за розрахунками ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/- 2020-2022
	2020	2021	2022	
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	41	8	8
ВСЬОГО (рядок 1155 Форми №1)	-	41	8	8

Джерело: Баланс «Звіт про фінансовий стан» за 2020-2022 роки

У таблиці 2.8. відображено іншу поточну дебіторську заборгованість за розрахунками. У 2020 немає даних, у 2021 році показник склав 41 тис.грн., у 2022 році був 8 тис.грн., що на 33 тис.грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 8 тис.грн. Всього інша поточна заборгованість за розрахунками склала у 2020 - немає розрахунків, у 2021 році 41 тис.грн., у 2022 році склав 8 тис. грн., що на 33 тис.грн. більше ніж у 2021 році.

Таблиця 2.9 – Грошові кошти ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/-, 2020-2022
	2020	2021	2022	
Каса	21	60	59	38
Поточні рахунки в банках	168	323	97	-71
ВСЬОГО	189	383	156	-33

Джерело: Баланс «Звіт про фінансовий стан» за 2020-2022 роки

У таблиці 2.9. відображено грошові кошти. Показник каса у 2020 році становив 21 тис. грн., у 2021 році складав 60 тис.грн., що на 39 тис.грн. більший ніж у 2020 році. У 2022 році був 59 тис.грн., що на 1 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 38 тис.грн.

Поточні рахунки в банках у 2020 році складали 168 тис.грн., у 2021 році були 323 тис.грн., що на 155 тис.грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році поточні рахунки в банках складали 97 тис. грн., що на 226 тис.грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає -71 тис. грн.

Всього по грошовим коштам у 2020 році показники склали 189 тис.грн., у 2021 році були 383 тис.грн., що на 194 тис.грн., більше ніж у 2020 році., у 2022 році ці показники були 156 тис.грн., що на 227 тис. грн., менші ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає -33 тис.грн. Статутний капітал.

Станом на 31 грудня 2022 року затверджений Учасниками статутний капітал товариства складає 8 479 тис. гривень (рядок 1400 ф.1). Зареєстрований Статутний капітал складає 3500,00 тис. грн, в якому частки засновників товариства розподіляються наступним чином: 90% часток у статутному капіталі Товариства

володіє фізична особа Манучарова Наталія Едуардівна, що складає 3 150 тис. грн., 10 % часток у статутному капіталі товариства володіє фізична особа Слюсар Євгеній Григорович, що складає 350 тис. грн.

Вклади до статутного капіталу сплачені виключно грошовими коштами на поточний рахунок товариства. Сплата проведена в попередніх періодах.

Вклади до незареєстрованого статутного капіталу складають 4 979 тис. грн. (рядок 1401 ф.№1), які вносились поступово з 21.12.2020 року, на підставі Протоколу №21/20 від 21.12.2020 року. Станом на дату цієї звітності сума заявлених додаткових вкладів до статутного капіталу складає 5050 тис. грн. Різниця вкладів у суми 71 тис. грн. буде внесена учасниками у 2023 році та згідно протоколу № 19/22 від 19.12.2022 року статутний капітал буде зареєстрований в розмірі 8550 тис. грн. в термін до 19.12.2023 р.

Резервний капітал не створювався. Нерозподілений прибуток непокритий збиток - за звітний період отримано прибутку в сумі 47 тис. грн., який направлено на діяльність товариства. Дивіденди не оголошувалися та не виплачувалися.

Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом. Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом станом на 31 грудня 2022 року складають 5 тис. грн., у т.ч. з податку на прибуток 5 тис. грн. Поточні забезпечення станом на 31 грудня 2022 року представлені таким чином.

Таблиця 2.10 – Поточні забезпечення ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показник	Роки			Відхилення, +/-, 2020-2022
	2020	2021	2022	
Невикористана відпустка	36	51	190	154
ЄСВ за невикористану відпустку	8	11	41	33
Всього (рядок 1660 Форма №1)	44	62	231	187

Джерело: Джерело: Баланс «Звіт про фінансовий стан» за 2020-2022 роки

У таблиці 2.10 відображено поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом. Невикористана відпустка у 2020 році склала 36 тис.грн., у 2021 році становила 51 тис.грн., що на 15 тис.грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році невикористана відпустка становила 190 тис.грн., що на 139 тис.грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років склало 154 тис. грн.

ЄСВ за невикористану відпустку у 2020 році становило 8 тис. грн, у 2021 році складало 11 тис.грн., що на 3 тис.грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році показник склав 41 тис. грн., що на 28 тис.грн., більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років склало 33 тис.грн.

Всього поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом склало у 2020 році 44 тис.грн., у 2021 році 62 тис. грн., що на 18 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році показники склали 231 тис. грн., що на 169 тис.грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 187 тис.грн. Поточні забезпечення - це залишок нарахованих резервів невикористаних відпусток. Строки погашення визначаються від дати звітності до дати погашення. Дати погашення до року від дати звітності згідно графіку відпусток.

2.2 Організація кредитування фізичних осіб ТОВ «Тайм-Кредит»

Незважаючи на активні воєнні дії на території України обсяги кредитування починають зростати. Подібна тенденція спостерігається не по всій території України. Зрозуміло, що зважаючи на високі ризики кредитування у прифронтових чи прикордонних зонах, існують суттєві обмеження щодо використання кредитних лімітів и першому зверненні.

Оглядаючи динаміку видачі кредитних продуктів, то можемо порівняти, у 2020 році видача Лояльних кредитів(клієнта, які зайшли в просрочку +90 днів) становила - 1, «не СМС кредитів» (з нижчою відсотковою ставкою для остійних клієнтів) - 14 шт., СМС кредитів (для нових клієнтів) - 195 шт. У 2021 році компанія показала найкращі результати Лояльних кредитів - 1, не СМС - 94, СМС кредити –

294 шт. У 2022 році цей показник значно зріс і становив вже 3, не СМС – 63 шт., СМС кредитів – 101 шт.

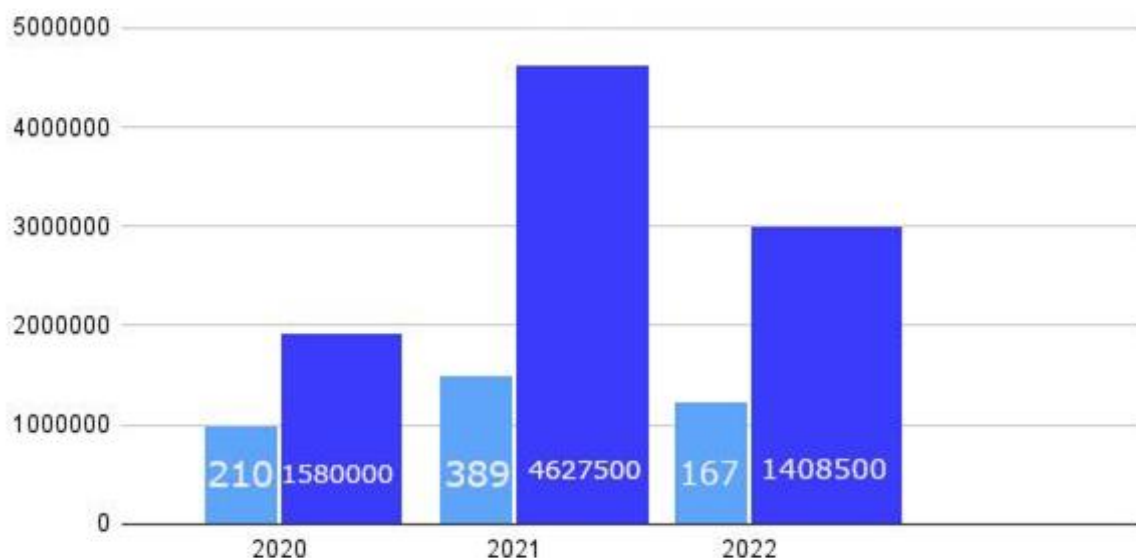

Рисунок 2.1 – Динаміка росту кредитного портфеля ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки

Джерело: побудовано за аналітичними даними ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, од/тис.грн

Відмічаємо, що станом на кінець 2022 року сума виданих кредитів була найменшою за останні 3 роки і становила 1408500 млн. грн. та виданих кредитів – 167 шт. Зазначимо, що при відкритті відокремленого підрозділу у м. Суми 18.08.2020 року компанія видала позик на суму 1580000 млн.грн. та виданих кредитів – 210 шт., що більше на 171500 тис.грн. У 2022 році видача кредитів стала найбільшою і дорівнювала 4627500 млн.грн. та виданих кредитів – 389 шт., і цей показник є найбільшим за весь період дослідження.

Оглянувши зростання просрочки за весь період дослідження (відображено на рисунку 2.2), то можемо визначити що у 2020 році рост був найменший і дорівнював 148450,9 тис. грн., у 2021 році значно зріс і склав 731377,45 тис.грн., що на 582926.55 тис.грн більше ніж у 2020 році., самий великий рост був у 2022 році і склав 2019300,95 млн. грн.

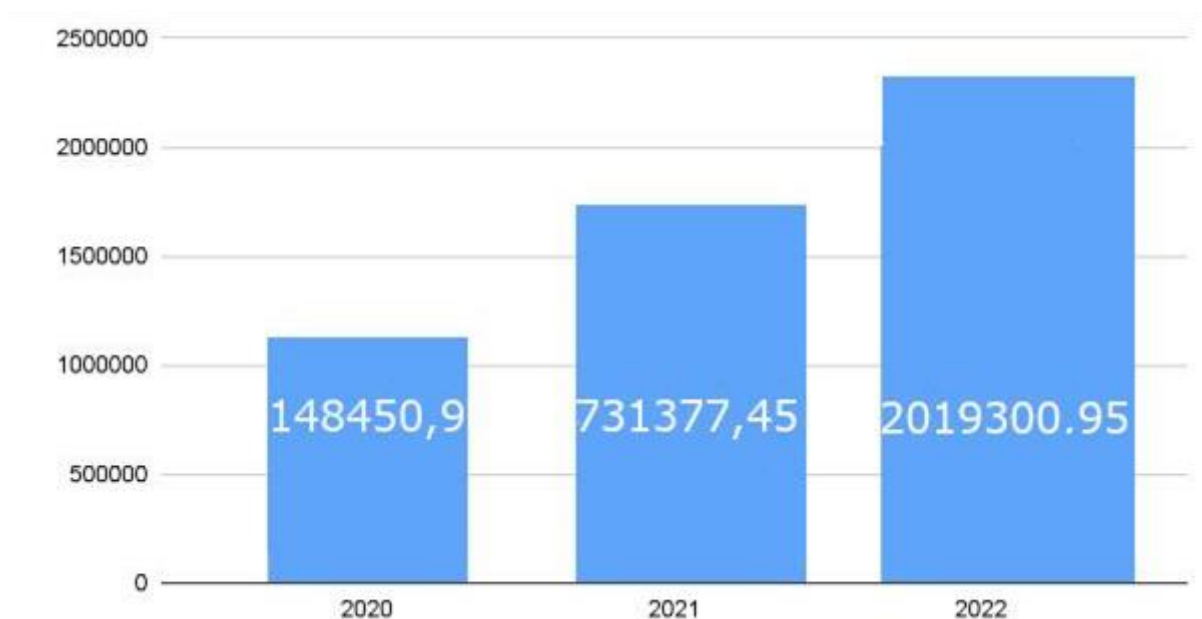

Рисунок 2.2 – Динаміка просрочки за кредитами ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки

Джерело: побудовано за аналітичними даними ТОВ «Тайм-кредит» за 2020-2022 роки, од/тис.грн

Слід відмітити, що розвиток кредитної компанії ТОВ «Тайм-кредит», визначається перш за все як діяльність небанківської фінансової установи, яка спрямована на видачу кредитів індивідуальним клієнтам, зокрема фізичним особам та приватним підприємцям. Розвиток небанківських фінансових установ в Україні тісно пов'язаний з відновленням економіки і збільшенням реальних доходів громадян.

Основні ризики діяльності компанії включають кредитний ризик та ризик ліквідності. Але компанія не вважає, що вона піддається значному ринковому ризику. Відповідальність ризиками покладено на керівництво компанії. Також керівництво компанії здійснює контроль за операційною та фінансовою діяльністю. Зазначені органи управління підпорядковуються загальним зборам учасників товариства.

Кредитний ризик має значний вплив на фінансові компанії, особливо ті, що надають мікрокредити фізичним особам за рахунок власних коштів. У багатьох

випадках це відбувається, коли клієнт не повертає позичені кошти або повертає їх зі значним запізненням.

Основний ризик пов'язаний з кредитуванням, полягає в тому, що клієнти можуть стати ненадійними позичальниками.

Тому компанія вважає важливим запровадити процедури кредитного скорінгу для зменшення ризику дефолту та виявлення потенційно ризикових клієнтів.

Для ефективного управління цим ризиком, компанія поставила перед собою наступні цілі:

- зниження ризику безнадійних боргів. Компанія має систему оцінки платоспроможності своїх клієнтів.

Вона включає в себе рівень перевірки інформації, наданої клієнтом в рамках правового поля, аналітичну оцінку стану клієнта та рівнем особистої оцінки клієнта шляхом спілкування з клієнтом співробітниками компанії.

Компанія також встановила процедури та систему діалогу з боржниками. Також були створені системи управління, які повністю відповідають вимогам законодавства:

- управління ліквідністю. Компанія управляє своєю ліквідністю і має достатні резерви та капітал для забезпечення стійкого фінансового стану у разі несприятливих змін на ринку.

- моніторинг та аналіз ринку. Компанія постійно моніторить ринки і аналізує ризики, щоб бути в курсі можливих загроз та швидко реагувати на них.

- розробка стратегій диверсифікації портфеля. Компанія постійно шукає можливості для розширення кредитного портфеля.

Ризик ліквідності є одним з ключових ризиків, з якими стикаються фінансові компанії, особливо ті, що займаються мікрокредитуванням фізичних осіб.

Ліквідність це здатність фінансової компанії забезпечити достатню кількість грошових коштів для виконання своїх поточних зобов'язань перед кредиторами та клієнтами.

Ризик ліквідності - це ризики того, що компанія зіткнеться з нестачею коштів. Існує кілька можливих причин підвищення ризику ліквідності. Найбільш очевидними з них є збільшення потреб клієнтів у готівці, зниження прибутковості компанії, та втрата довіри з боку потенційних існуючих клієнтів.

Інші можливі причини включають зміни ринкових умов, коливання процентних ставок, коливання валютних курсів та зміни в економічній політиці.

Метою управління ризиком ліквідності є забезпечення фінансової стабільності компанії та її здатності виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та клієнтами.

Для досягнення цієї мети компанія використовує різні механізми.

По -перше компанія диверсифікує свій кредитний портфель, зменшує свої потреби в грошових коштах шляхом скорочення строків погашення кредитів та покращує збір платежів від клієнтів.

Крім того компанія використовує такі методи:

- планування ліквідності. Цей план включає прогноз потреб у фінансуванні та дозволяє компанії враховувати ризики, що впливають на

- її ліквідність і коригувати свою політику компанії не тільки що до ризиків ліквідності але й ще до комерційної діяльності в цілому.

- прогнозування потреб у фінансуванні. Цей механізм використовується для оцінки очікуваних майбутніх потреб фінансової компанії в грошових коштах.

- управління показниками фінансової звітності. Цей метод включає моніторинг ключових фінансових показників компанії, таких як рівень ліквідності, рівень зобов'язань і вартість активів.

- попереднє планування. Компанія має постійний план дій на випадок непередбачуваних ситуацій.

- управління ризиком збитків. Компанія має політику управління ризиками збитків, яка визначає як вона зменшує ризик і забезпечує стійкість у разі виникнення непередбачуваних обставин.

- постійний моніторинг та аналіз. Компанія здійснює постійний моніторинг своєї ліквідності та аналізує дані для виявлення змін, які можуть вплинути на її позицію.

- відповідальність та регулярний контроль. Компанія відповідально ставиться до своїх обов'язків і дотримується регуляторних вимог. Крім того, компанія працює з регуляторами та враховує їхні рекомендації щодо управління ризиком ліквідності.

2.3 Оцінка ефективності кредитування фізичних осіб ТОВ «Тайм-Кредит»

Оцінку ефективності кредитування будемо проводити на основі динаміки доходів та витрат. Доходи та витрати визнаються принципом нарахування. Дохід- це збільшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді надходження, що призводить до зростання чистих активів, збільшення корисності активів або зменшення зобов'язань.

Дохід визнається у звіті про прибутки та збитки, якщо він відповідає визначенню та критеріям визнання. Дохід визнається одночасно з визнанням збільшення активу або зменшення зобов'язання.

Витрати -це зменшення чистих активів внаслідок зменшення економічних вигод протягом облікового періоду, що відбувається або через вибуття чи амортизацію активу або через зобов'язання.

Дохід від реалізації послуг (% за надання коштів у позику) у 2020 році склав 5022 тис.грн., у 2021 році показник склав 11875 тис.грн., що на 6853 тис.грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році був 9395 тис.грн., що на 2480 тис.грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 склало 4373 тис.грн. Всього дохід від реалізації послуг у 2020 році склав 5022 тис.грн., у 2021 році цей показник був 11875 тис.грн., що на 6853 тис.грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році складав 9395 тис.грн., що на 2480 тис.грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років склало 4373 тис.грн.

Таблиця 2.11 – Динаміка фінансових результатів діяльності і рентабельність операційної діяльності ТОВ «Тайм-кредит» з 2020-2022 роки

№ п/п	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-) звітного року від базисного
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	5022	11875	9395	4373
2.	Валовий прибуток, тис. грн.	5022	11875	9395	4373
3.	Витрати на збут, тис. грн.	(1936)	(2834)	(4381)	2445
4.	Адміністративні витрати, тис. грн.	(1149)	(3833)	(1816)	667
5.	Рівень рентабельності продаж, %				
6.	Інші операційні доходи, тис. грн.	22	199	125	103
7.	Інші операційні витрати, тис. грн.	(301)	(5279)	(3666)	3365
8.	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	1658	128	57	-1601

Джерело: Звіт про фінансові результати ТОВ «Тайм-кредит» з 2020-2022 роки.

Чистий дохід (виручка) від реалізації у 2020 році складав 5022 тис. грн., у 2021 році чистий дохід склав 11875 тис. грн., що на 6853 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році чистий прибуток склав 9395 тис. грн., що на 2480 тис. грн. менший ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 4373 тис. грн.

Валовий прибуток у 2020 році становив 5022 тис. грн., у 2021 році склав 11875 тис. грн., що на 6853 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році валовий прибуток склав 9395 тис. грн., що на 2480 тис. грн. менший ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 4373 тис. грн.

Витрати на збут у 2020 році становили 1936 тис. грн., у 2021 році склали 2834 тис. грн., що на 898 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році показники були 4381 тис. грн., що на 1547 тис. грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020- 2022 років становить 2445 тис. грн.

Адміністративні витрати у 2020 році становили 1149 тис. грн., у 2021 році були 3833 тис. грн., що на 2684 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році адміністративні витрати 1816 тис. грн., що на 2017 тис. грн. менші ніж у 2021 році. Відхилення 2020- 2022 роках становить 667 тис.грн.

Інші операційні доходи у 2020 році становили 22 тис.грн., у 2021 році становили 199 тис.грн., що на 177 тис. грн. більші ніж у 2020 році. У 2022 році були 125 тис.грн., що на 74 тис. грн. менше ніж у 2021 році.

Інші операційні витрати у 2020 році склали 301 тис. грн., у 2021 році були 5279 тис. грн., що на 4978 тис. грн більше ніж у 2020 році. У 2022 році інші операційні витрати становили 3666 тис. грн., що на 1613 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення у 2020-2022 роках становить 3365 тис. грн.

Прибуток від операційної діяльності у 2020 році становив 1658 тис. грн., у 2021 році був 128 тис. грн., що на 1530 тис.грн. менше ніж у 2021 році. У 2022 році прибуток становив 57 тис. грн., що на 71 тис. грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років становить -1601 тис.грн.

У 2020 році штрафи, пені, неустойки, відсотки банків 10 тис.грн., у 2021 році вони були 156 тис.грн., що на 146 тис.грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році склали 10 тис.грн., що на 146 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилень у 2020-2022 роках не було.

Інші операційні витрати у 2020 році складали 10 тис.грн., у 2021 році були 43 тис.грн., що на 33 тис.грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році інші операційні витрати становили 115 тис.грн., що на 72 тис.грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає 105 тис.грн. Всього інших операційних доходів у 2020 році було 20 тис.грн., у 2021 році дохід від інших операцій склали 199 тис.грн., що на 179 тис.грн більше ніж у 2020 році. У 2022 році показник інших операційних доходів склав 125 тис.грн., що на 54 тис. грн. менший ніж у 2021 році. Відхилення інших операційних доходів 2020-2022 років складають 105 тис.грн.

У 2020 році поточні витрати з податку на прибуток становили 21 тис. грн., у 2021 році вони були 23 тис. грн., що на 2 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році цей показник складав 10 тис. грн., що на 13 тис. грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років складає -11 тис. грн.

Узгодження прибутку до оподаткування та витрат з податку на прибуток: Прибуток /збиток до оподаткування у 2020 році склав 75 тис. грн., у 2021 році 128 тис. грн., що на 53 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 показник складав 57

тис. грн., що на 71 тис. грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років становить -18 тис. грн.

Очікуваний податок на прибуток за встановленими податковими ставками у 2020 році склав 15 тис. грн., у 2022 році був 23 тис. грн., що на 8 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році показник склав 10 тис. грн., що на 13 тис. грн. менший ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років склало -5 тис. грн.

Інші різниці по всіх роках дорівнюють 0. Всього витрати на прибуток у 2020 році становили 111 тис. грн., у 2021 році вони були 174 тис. грн., що на 63 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році становили 77 тис. грн., що на 97 тис. грн., менше ніж у 2021 році. Відхилення інших різниць 2020-2022 років становить -34 тис. грн.

Таблиця 2.12 - Динаміка податкових платежів ТОВ «Тайм-кредит» з 2020-2022 роки, тис. грн

Показник	Роки			Відхилення +/- 2020-2022
	2020	2021	2022	
Поточні витрати з податку на прибуток	21	23	10	-11
Узгодження прибутку до оподаткування та витрат з податку на прибуток: Прибуток/збиток до оподаткування	75	128	57	-18
Очікуваний податок на прибуток за встановленими податковими ставками	15	23	10	-5
Інші різниці	0	0	0	0
ВСЬОГО витрати з податку на прибуток (рядок 2300 Форми №2)	111	174	77	-34

Джерело: Звіт про фінансові результати ТОВ «Тайм-кредит» з 2020-2022 роки.

Операцій з фінансовими активами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток не було.

Основні рухи грошових коштів - це надходження від реалізації продукції (товарів, послуг) (у товариства це повернення відсотків по кредитах) та надходження фінансових установ від повернення позик (Рядок 3000 та 3055 Форма №3). Загалом надходження за основною діяльністю товариства зменшилося за 2022

рік в порівнянні з 2021 роком у 1,5 рази. Витрачання фінансових установ на надання позик (Рядок 3155 Форма №3) зменшилося у 1,8 рази. Компанія постійно займається питаннями високої якості надання фінансових послуг на ринку України. Товариство має усі необхідні ліцензії та постійно звітує про свій фінансовий стан.

Таблиця 2.13 – Склад та структура позикового капіталу згідно фінансової звітності ТОВ «Тайм-кредит» з 2020-2022 роки, тис. грн

Статті	Код рядка	2020		2021		2022		Відхилення, +,-	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	1066	1066	1893	1893	1983	1893	917
розрахунками з бюджетом	1620	5	15	15	18	18	5	13	-10
у тому числі з податку на прибуток	1621	5	15	15	18	18	5	13	-10
розрахунками зі страхування	1625								
розрахунками з оплати праці	1630				38	38	-	38	
Поточні забезпечення	1660	38	44	44	62	62	231	24	187
Доходи майбутніх періодів	1665								
Інші поточні зобов'язання	1690		1	1	4	4	20	4	19
Усього	1695	48	1126	1126	2015	2015	2239	1967	1113
Разом									

Джерело: за матеріалами Балансу (Звіт про фінансовий стан) за 2020-2022 роки

Поточна кредиторська заборгованість за товари та послуги у 2020 році становила 1066 тис.грн., у 2021 році була 1893 тис.грн., що на 827 тис. грн., більша ніж у 2020 році. У 2022 році становила 1983 тис.грн., що на 90 тис. грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років становить 917 тис.грн.

Розрахунки з бюджетом у 2020 році становили 5 тис. грн., у 2021 році 18 тис. грн., що на 13 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році розрахунки становили 5 тис. грн., що на 8 тис. грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 року становить -10 тис. грн.

З податку на прибуток у 2020 році становили 5 тис. грн., у 2021 році 18 тис. грн., що на 13 тис. грн., більше ніж у 2020 році. У 2022 році розрахунки становили 5 тис. грн., що на 8 тис. грн. менше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 року становить -10 тис. грн. Розрахунки з оплати праці відображено тільки на кінець 2021 року та на початок 2022 року і становлять 38 тис. грн.

Поточні забезпечення на 2020 рік становили 44 тис. грн., у 2021 році 62 тис. грн., що на 18 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році були 231 тис. грн., що на 169 тис. грн., більше ніж у 2021 році. Інші поточні зобов'язання у 2020 році становили 1 тис. грн., у 2021 році 4 тис. грн., що на 3 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році інші поточні зобов'язання становили 20 тис. грн., що на 16 тис. грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 років становить 19 тис. грн.

Усі показники у 2020 році становили 1126 тис. грн., у 2021 році показники були 2015 тис. грн., що на 889 тис. грн. більше ніж у 2020 році. У 2022 році були показники 2239 тис. грн., що на 224 тис. грн. більше ніж у 2021 році. Відхилення 2020-2022 роках становить 1113 тис. грн.

Кредитування фізичних осіб є однією з головних завдань компанії «Тайм-кредит». Однак на сьогоднішній час процес кредитування населення значно впав. Останній рік для компанії можна вважати невдалим періодом, який супроводжується не тільки в падінні попиту споживчих кредитів, а і ростом кредитної заборгованості клієнтів. Тому компанія все частіше відмовляється надавати від надання позики неплатоспроможним позичальникам. Основні напрямки розвитку будуть розглянуті у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТОВ «ТАЙМ-КРЕДИТ»

3.1 Сучасні технології ідентифікації фізичних осіб як напрямок управління кредитними ризиками у діяльності ТОВ «Тайм-Кредит»

Кредитна політика товариства базується на забезпеченні інтересів наших акціонерів та позичальників. Компанія залишає за собою право встановлювати власні процентні ставки, комісії за надання та обслуговування кредитів.

Компанія надає кредити фізичним особам та малим і середнім підприємствам, якщо вони мають можливість своєчасно погасити кредит та сплатити відсотки за користування кредитом. Основними умовами надання кредитів є забезпечення (якщо це передбачено умовами кредитного договору), повернення, строковість, платність та цільове використання.

Принцип забезпеченості кредиту означає, що товариство має право захищати свої інтереси та запобігати збиткам через неспроможність позичальника повернути кредит у зв'язку з його неплатоспроможністю. Метою впровадження цього принципу є зниження ризику кредитних операцій.

У разі можливого дефолту позичальника майновий інтерес компанії буде повністю захищений шляхом задоволення вимоги за рахунок забезпечення, передбаченого договором, або шляхом реалізації іншого майна позичальника, гарантій чи застави.

Принцип повернення, строковості та платності означає, що позичальник зобов'язаний повернути позику компанії у строки визначені в угоді («Принцип повернення, строковості та платності»). («Угода»).

Принцип цільового використання кредиту передбачає, що позичальник буде використовувати кредит на конкретну мету, зазначену в договорі або відповідній заяві на отримання кредиту.

Для отримання кредиту потенційний клієнт звертається до компанії, у випадку якщо кредитна пропозиція підпадає під дію Закону України «Про споживче кредитування».

Форма заяви може мати вигляд анкети позичальника. Ця анкета буде містити інформацію для ідентифікації та верифікації, суму необхідного кредиту, форму, мету та строк погашення кредиту, а також форму забезпечення.

Кредитні відносини регулюються письмовою угодою між компанією та позичальником. Договір встановлює взаємні зобов'язання та відповідальність сторін і не може бути змінений в односторонньому порядку без письмової згоди обох сторін.

Якщо інше не передбачено законодавством, договори, що укладаються компанією, повинні містити такі умови:

- назву документа;
- найменування та місцезнаходження фінансової установи, прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання позичальника;
- прізвище, ім'я, по батькові та адреса фізичної особи, яка отримує фінансову послугу;
- найменування фінансової операції;
- суми внесків у грошовій формі, строки їх погашення та умови розрахунків;
- річну процентну ставку та положення, що стосуються порядку її нарахування та сплати;
- детальну розбивку загальної вартості кредиту (у відсотках та грошовому вираженні) з урахуванням реальної процентної ставки за кредитом, витрати на отримання, обслуговування, погашення кредиту та всі послуги, пов'язані з укладенням договору про споживчий кредит;
- строк дії договору;
- положення про умови та порядок надання та погашення кредиту;
- положення про права та умови дострокового повернення кредиту;
- положення про дострокове розірвання договору;

- положення про нарахування пені за прострочення платежу та порядок її сплати;

- порядок внесення змін та розірвання договору;

- права та обов'язки сторін, відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору;

- підтвердження того, що інформація, передбачена частиною 2 статті 12 Закону України «Про державне регулювання ринків фінансових послуг та фінансових ринків», надана клієнту;

- будь-які інші умови, погоджені сторонами.

Укладення договору здійснюється при наданні позичальником/поручителем товариству наступних документів:

Для фізичних осіб:

- анкета позичальника;

- паспорт;

- ідентифікаційний код.

Для фізичних осіб-підприємців додатково до документів:

- свідоцтво про державну реєстрацію або виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- довідка про взяття на облік платника податків, а при застосуванні спрощеної системи оподаткування додатково свідоцтво платника єдиного податку;

- повідомлення про взяття на облік платника єдиного внеску;

Фінансові установи зобов'язані здійснювати верифікацію та підтвердження особи позичальників відповідно до вимог чинного законодавства України.

Фінансові установи не повинні вступати в договірні відносини з анонімними особами та повинні забезпечувати дотримання інших вимог до фінансових установ у своїй діяльності, передбачених чинним законодавством у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

У разі виникнення підозри, що особа діє не від свого імені, фінансова установа зобов'язана також ідентифікувати особу, на користь якої здійснюється фінансова операція. Якщо є обґрунтована підозра, що клієнт надав неправдиву

інформацію або свідомо надав інформацію з метою введення в оману, фінансова установа зобов'язана надати інформацію про фінансові операції клієнта правоохоронному органу, спеціально уповноваженому здійснювати фінансовий моніторинг.

З метою ідентифікації та перевірки заходів, вжитих для перевірки особи позичальника, а також для забезпечення здатності кредитної установи дотримуватися внутрішніх правил фінансового моніторингу, фінансова установа може запитувати у зазначених нижче органів інформацію, передбачену законодавством, що стосується перевірки цієї особи.

Верифікація та підтвердження особи є обов'язковою за кожним правочином, за яким позичальник та його уповноважена особа були попередньо ідентифіковані та підтверджені відповідно до законодавства про регулювання відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

У процесі ідентифікації та верифікації особи резидента суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний підтвердити наступне:

1) для фізичних осіб: прізвище, ім'я та (за можливості) по батькові, дату народження, номер (та за можливості серію) паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний для укладення правочинів в Україні) громадянина України, дату та орган, що його видав, місце проживання або перебування відомості про особу, реєстраційний номер облікової картки платника податків, номер (та, за можливості, серію) паспорта громадянина України.

Якщо за звичаями етнічної меншини, до якої належить особа, прізвище або прізвище по батькові не є складовою частиною повного імені, зазначається лише складова частина повного імені;

2) для фізичних осіб - підприємців:

- прізвище, ім'я та складова частина прізвища, дату народження, номер паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний для здійснення правочинів на території України)

- дату та орган, що його видав, місце проживання або місце знаходження, інформація про реєстраційний номер облікової картки, реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- номер (серія, за наявності) паспорта громадянина України з відміткою про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків;

- номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків на безконтактному електронному носії;

- кількість юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань дата реєстрації в Єдиному державному реєстрі та реєстраційний номер, дані громадської організації про державну реєстрацію платника податків, реквізити банку, в якому відкрито рахунок, та номер поточного рахунку (за наявності);

- унікальний номер запису в Єдиному державному реєстрі актів цивільного стану громадян (за наявності).

Якщо за звичаєм національної меншини, до якої належить особа, прізвище або літери, що входять до складу прізвища, не є складовими повного імені, зазначаються лише складові повного імені.

3.2 Розширення переліку кредитних програм ТОВ «Тайм-Кредит»

Фінансові кредити фізичним особам та представникам малого та середнього бізнесу надаються шляхом надання коштів у розмірі від 2 000,00грн.(двох) до 50 000,00грн.(п'ятдесяти) відповідно до внутрішніх положень та вимог чинного законодавства України, а також під продукцію (товари, роботи) позичальника-фізичної особи, може бути передбачена оплата кредитними установами послуг.

Фінансова компанія надає кредити фізичним особам які досягли 20 річного віку та вік яких не перевищує 75 років. Відповідно до нашої програми кредитування, фінансові установи можуть пропонувати фінансові кредити, які включають наступні умови:

Продукти «Тайм Місяць», «Тайм СМС Місяць», «Тайм Лояльний місяць» та «Місяць», «СМС Місяць», «Лояльний місяць». Ці продукти пропонуються фізичним особам на срок від 2 до 14 місяців.

Фінансова компанія залишає за собою право встановлювати індивідуальні умови в кожному конкретному випадку фінансування, відповідно до вище зазначених лімітів та інформації, наданої позичальником.

Погашення кредиту здійснюється позичальником одним черговим платежем протягом календарного місяця. Перший внесок сплачується протягом 30 днів з дати укладення договору. Сума кредиту від 2000,00 до 50 000,00 грн.

Продукти «Тайм Тиждень», «Тайм СМС Тиждень», «Тайм Лояльний тиждень» та «Тиждень», «СМС Тиждень», «Лояльний тиждень». Ці продукти пропонують фізичним особам на срок від 4 (чотирьох) до 40 (сорока) тижнів.

Фінансова компанія залишає за собою право встановлювати індивідуальні строки кредитування в кожному конкретному випадку фінансування, відповідно до вище зазначених лімітів та інформації, наданої позичальником.

Погашення кредиту здійснюється позичальником регулярними щотижневими платежами. Перший транш кредиту підлягає сплаті протягом семи днів з дати підписання договору.

Сума кредиту від 2000,00 до 50 000,00 грн. Продукти «Тайм 15 днів», «Тайм СМС 15 днів», «Тайм Лояльний 15 днів» та «15 днів», «СМС 15 днів», «Лояльний 15 днів». Кожні 15 днів можна використати від двох до 20 разів.

Фінансова компанія залишає за собою право встановлювати умови доступу до кредиту індивідуально в кожному конкретному випадку кредитування відповідно до вище зазначених лімітів та інформації, наданої позичальником.

Погашення кредиту здійснюється регулярними платежами, один раз на 15 днів. Перший платіж за кредитом має бути сплачений протягом 15 днів з дати підписання договору. Сума кредиту від 2000,00 до 50 000,00 грн.

До 24 лютого 2022 року компанія «ТАЙМ-КРЕДИТ» тісно співпрацювала та видавала кредити військовослужбовцям. Така кредитна програма має назву ЗСУ-щотижнева, ЗСУ- 15 днів, ЗСУ - місяць.

По такій програмі кредитування відсоток за користування кредитом найнижчий. Тобто кредит сплачується рівними частинами відсотків та основної суми боргу на регулярній основі (цей платіж включає відсотки, нараховані за доступ до кредиту, та частину кредиту, а на решту суми боргу нараховуються відсотки, виходячи з відсоткової ставки, встановленої в кредитному договорі).

Процентна ставка за кредитом встановлюється у фіксованому розмірі на дату укладення кредитного договору, а тип процентної ставки може бути як фіксованим, так і плаваючим, відповідно до умов кредитного договору та чинного законодавства України.

Основною умовою отримання кредиту є доведення позичальником своєї спроможності повернути суму кредиту та сплатити відсотки, що визначено та викладено в кредитному договорі. Плата за користування кредитом встановлюється у відсотках.

У разі прострочення виконання зобов'язань за договором до позичальника може бути застосовано штрафну санкцію. Рішення про нарахування пені, застосування штрафних санкцій та визначення їх розміру здійснюється директором, керівником відокремленого підрозділу, його представником або іншою уповноваженою особою, яка діє на підставі довіреності (Додаток № 2 до Правил надання коштів у позику, в тому числі Умов надання коштів у позику ТОВ «Тайм-Кредит»).

Відповідно до законодавства про запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, кредити можуть бути надані позичальникам лише за умови подання до кредитної установи після ідентифікації та верифікації позичальника і вжиття відповідних заходів таких документів:

- заявка на отримання кредиту на ім'я кредитної установи;
- копія паспорта позичальника;
- довідка про присвоєння ідентифікаційного номера платника податків.

Уповноважена кредитна установа може також визначити, як і інші документи (наприклад, копію пенсійного посвідчення для пенсіонерів) фізична особа повинна надати під час подання заявки на отримання кредиту.

При розгляді кредитної заявки позичальника береться до уваги його кредитна історія (за наявності). Працівник кредитної установи, кредитний інспектор, звертається до УБКІ (українське бюро кредитних історій), де і отримує інформацію, щодо платоспроможності потенційного клієнта, та надає характеристику.

Строк розгляду кредитної заявки, документації та прийняття рішення визначається нашим компетентним органом (органом виконавчої влади) залежно від строку та суми кредиту, але не може перевищувати п'яти робочих днів.

Кредити надаються позичальникам за рішенням уповноваженого працівника кредитної установи, призначеного виконавчим органом Компанії. Про прийняте рішення заявник повідомляється протягом 24 годин, при цьому кредитна установа не зобов'язана обґрунтовувати своє рішення про відмову в наданні кредиту.

Якщо фінансова установа відмовляє в укладенні договору про споживчий кредит на підставі інформації, отриманої з публічних джерел, якщо кредит підпадає під дію законодавства України "Про споживче кредитування", споживачеві надається відповідна інформація із зазначенням джерел, визначених законом, зокрема бюро кредитних історій.

Позичальники також можуть рефінансувати існуючий кредитний договір, що здійснюється шляхом укладення нового кредитного договору. До укладення нових кредитних договорів з метою рефінансування застосовуються ті самі вимоги, що й до кредитних договорів, укладених у загальному порядку. Якщо існує підвищений ризик того, що позичальник не зможе повернути кредит, фінансова установа може на власний розсуд забезпечити виконання позичальником зобов'язань за кредитним договором шляхом укладення договору поруки.

Фінансова установа може використовувати договір поруки як забезпечення виконання своїх зобов'язань за кредитним договором, якщо:

- позичальник не є офіційно працевлаштованим;
- місце проживання позичальника не збігається з географічною місцевістю, де має бути виконаний кредитний договір;
- якщо позичальник надав інформацію про наявність зобов'язання за іншим фінансовим зобов'язанням;

- якщо позичальник є не резидентом.

Наведений вище перелік є довідковим і є не вичерпним.

Фінансова установа може на власний розсуд та в інших випадках використовувати договір поруки як забезпечення виконання боргових зобов'язань у разі наявності обґрунтованих сумнівів та/або підвищеного ризику неповернення позичальником кредиту.

У разі укладення договору поруки поручитель несе солідарну відповідальність перед фінансовою установою у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань у межах, визначених договором поруки, якщо договором поруки не передбачено інше.

Поручителями можуть виступати лише фізичні особи. Структурний підрозділ кредитної установи використовує зразок договору, передбачений цим Положенням, та вносить відповідні зміни до найменувань сторін кредитора та їх реквізитів.

Якщо кредитування здійснюється відповідно до Закону України «Про споживче кредитування», таке кредитування може здійснюватися за участю кредитного посередника. Кредитний посередник – це кредитний брокер або кредитний агент.

Діяльність кредитних посередників не належить до фінансових послуг і може включати збір та обробку документів споживачів для отримання споживчих кредитів, ідентифікацію та верифікацію споживачів, підготовку та укладення договорів про надання споживчих кредитів від імені фінансових установ, консультування, надання інформації та інші посередницькі послуги у сфері споживчого кредитування. Кредитний посередник може здійснювати діяльність за межами місця реєстрації фінансової установи, яку він представляє.

Перед укладенням договору про надання споживчого кредиту кредитний посередник зобов'язаний надати споживачеві інформацію, передбачену Законом України "Про споживче кредитування", нормативно-правовими актами Держфінпослуг, внутрішніми правилами фінансової установи та договором, укладеним між фінансовою установою та кредитним посередником, у письмовій формі: інформація про кредитних посередників розміщується на їхніх веб-сайтах

(за наявності), на веб-сайтах фінансових установ (інформація про кредитних посередників, які діють в інтересах цього кредитодавця) та в місцях, безоплатно доступних для споживачів, а також в усіх приміщеннях кредитних посередників з метою надання відповідних послуг.

З листопада в компанії Тайм Кредит, ввели новий кредитний продукт СМС Лояльний (СМС Лояльний 7, СМС Лояльний 15, СМС Лояльний 30). Оформити його можуть тільки клієнти компанії у яких виникла прострочена заборгованість більш ніж 90 днів.

Такий кредит оформлюється на залишок суми заборгованості, в ньому зменшені відсоткові ставки, але клієнт на руки нічого не отримує. Такі кредити приносять більший прибуток, ніж щойно оформлені кредитні договори. З розрахунків можна побачити який прибуток компанія отримує з кредитів які оформлюються по програмі СМС Лояльний.

Тобто кредитна заборгованість закривається повністю за рахунок компанії. Таким чином компанія отримує новий кредитний договір, нові внески по кредиту, новий прибуток. На прикладі розглянемо. Клієнт оформив СМС Кредит (15 Днів) у розмірі 10 тис. гривень з фіксованим внеском два рази на місяць по 1601 гривень на 10 внесків і мав би сплатити компанії 19212 грн за повне користування кредитом. Клієнт сплатив 4.5 внески по кредиту, зайшов у прострочку 90+, і з деяких причин більше не може сплачувати такі внески по кредиту.

Залишок по кредиту 13310 грн. Компанія пропонує оформлення нового кредитного договору, але з нижчими відсотками, тобто СМС Лояльний. Кредит оформлюється на залишок суми по кредиту, по програмі на 13500 грн з внесками по 1435 грн на 12 внесків (15 Днів), два рази на місяць. Повна сума до повного погашення 17220 грн. З прикладу можна зробити висновки, що компанія закрила заборгованість клієнта, оформила новий кредитний договір, і отримає нові внески по кредиту, не шукаючи нового потенційного клієнта.

Якщо ж розглянути звичайний СМС Кредит, то можемо зробити такі висновки, компанія тратить ресурси на рекламу, на розповсюдження цієї ж реклами. Коли оформлює новий кредитний договір то робиться перевірка клієнта (УБКІ), та видає

кошти на руки клієнту. Де є ризик неповернення коштів у повному обсязі. Де компанія згодом витратить додаткові ресурси на пошук клієнта, пошук рідних та близьких (не завжди клієнти подають достовірну інформацію), продаж кредитного договору на Факторингові компанії. Розглянемо співвідношення СМС Лояльний та СМС Кредит для компанії.

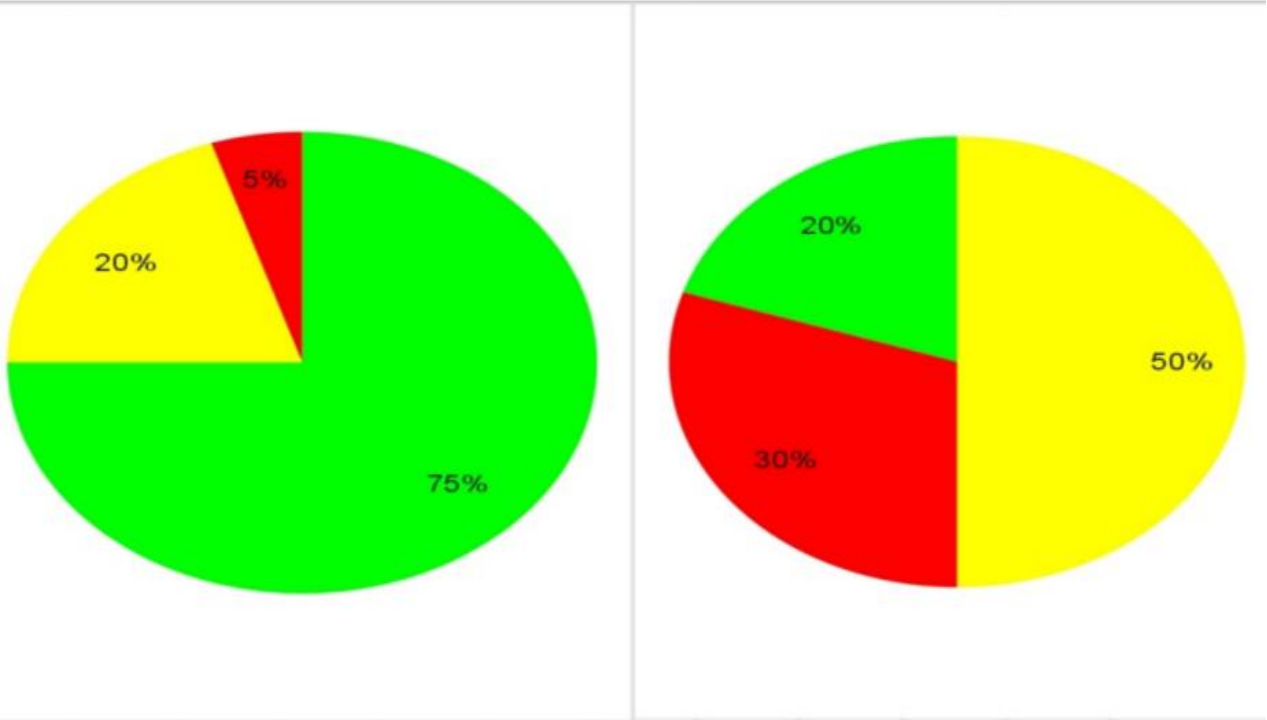

Рисунок 3.1 – Прогнозні співвідношення Кредитних продуктів СМС Лояльний та СМС Кредит за 2023 рік.

Джерело: за матеріалами автора.

СМС Лояльний
75% прибуток
20% клієнти
5% ризик

СМС Кредит
20% прибуток
50% клієнти
30% ризик

У таблиці 3.1 відображено прибуток компанії на 2024-2025 р.р. Розкрито співвідношення кредиту СМС Лояльний з СМС Кредит. За І квартал 2024 року якщо 2 клієнта оформлять СМС Лояльний на суму 6 тис. грн., де компанія не витратить

нічого, отримає прибуток у 9 тис. грн. По СМС Кредит, якщо компанія оформить кредит 8 клієнтам на суму 16 тис. грн і витрать на позику 12800 тис. грн., то отримає прибуток у розмірі 7200 тис. грн.

Таблиця 3.1 – Прогнозний прибуток компанії на 2024-2025 р.р

	Вид кредиту	Кількість клієнтів	Суми позики	Витрати на позику	Прибуток з позики
I квартал 2024	СМС Лояльний	2	6 000	-	9000
	СМС Кредит	8	16000	12800	7200
I квартал 2025	СМС Лояльний	3	12000	-	13000
	СМС Кредит	9	24000	18000	4200
II квартал 2024	СМС Лояльний	4	20000	-	28000
	СМС Кредит	11	70000	60000	32000
II квартал 2025	СМС Лояльний	3	15000	-	32000
	СМС Кредит	8	69000	56000	25000
III квартал 2024	СМС Лояльний	4	23000	-	52000
	СМС Кредит	10	85000	67000	98000
III квартал 2025	СМС Лояльний	4	19500	-	25000
	СМС Кредит	12	110000	88800	75000
IV квартал 2024	СМС Лояльний	5	45000	-	54000
	СМС Кредит	10	95000	75000	89000
IV квартал 2025	СМС Лояльний	4	32000	-	38500
	СМС Кредит	12	125000	102000	95000

Джерело: прогнозні розрахунки автора

У I кварталі 2025, якщо СМС Лояльний оформлять 3 клієнта на суму 12 тис. грн., де компанія нічого не витратить на позику, то вона отримає прибуток у розмірі 13 тис. грн. Оформивши СМС Кредиту 9 клієнтам на суму 24 тис. грн і витративши на позику 18 тис. грн., то компанія отримає прибуток у розмірі 4200 тис. грн.

У II кварталі 2024 року оформивши СМС Лояльний 4 клієнтам на суму 20 тис. грн., не витративши на позику нічого, то компанія отримає прибуток у розмірі 28 тис. грн. Якщо компанія оформить СМС Кредит 11 клієнтам на суму 70 тис. грн. і витративши 60 тис. гривень на позику, то отримає прибуток у розмірі 32 тис. грн. У II кварталі 2025 року оформивши СМС Лояльний 3 клієнтам на суму 15 тис. грн. і не витративши нічого на позику то компанія отримає прибуток у розмірі 32 тис. грн. Якщо оформить СМС Кредит 8 клієнтам на суму 69 тис. грн. і витративши кошти на позику у сумі 56 тис. грн., то отримає прибуток у розмірі 25 тис. грн.

У III кварталі 2024 року оформивши СМС Лояльний 4 клієнтам на суму 23 тис. грн і не витративши на позику нічого то компанія отримає прибуток у розмірі 52 тис. грн. Оформивши СМС Кредит 10 клієнтам на суму 85 тис. грн і витративши на позику 67 тис. грн., то компанія отримає прибуток у розмірі 98 тис. грн. У III кварталі 2025 року якщо компанія оформить СМС Лояльний 4 клієнтам на суму 19500 тис. грн., не витративши нічого на позику то компанія отримає прибуток на суму 25 тис. грн. Оформивши СМС Кредит 12 клієнтам на суму 110 тис. грн., витративши на позику 88800 тис. грн., то компанія отримає прибуток у розмірі 75 тис. грн.

У IV кварталі 2024 року оформивши СМС Лояльний 5 клієнтам на суму 45 тис. грн. і не витративши на позику нічого то компанія отримає прибуток у розмірі 54 тис. грн., а оформивши СМС Кредит 10 клієнтам на суму 95 тис. грн. і витративши на позику 75 тис. грн.. то компанія отримає прибуток у розмірі 89 тис. грн.

У IV кварталі 2025 року оформивши СМС Лояльний 4 клієнтам на суму 32 тис. грн. і не витративши на позику нічого, то компанія отримає прибуток у розмірі 38500 тис. грн. Оформивши СМС Кредит 12 клієнтам на суму 125 тис. грн з

витратами на позику на 102 тис. грн., то компанія отримає прибуток у розмірі 95 тис. грн.

3.3 Організація внутрішнього фінансового контролю у діяльності товариства

Внутрішній контроль (внутрішній аудит) за дотриманням законів, нормативно-правових актів та внутрішніх нормативних документів при здійсненні операцій з надання фінансових послуг здійснюється посадовою особою товариства (внутрішнім аудитором), яка призначається за рішенням загальних зборів акціонерів та повинна мати відповідний рівень кваліфікації згідно з вимогами законодавства України, що регулює відносини у сфері фінансових послуг.

Внутрішній аудит включає в себе:

- нагляд за поточною діяльністю компанії;
- контроль за дотриманням законодавства, нормативно-правових актів органів, що здійснюють національне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та рішень органів управління товариства;
- перевірку результатів поточної фінансової діяльності компанії;
- аналіз інформації про діяльність компанії, професійну діяльність її працівників та випадки зловживання повноваженнями її працівниками.

Ревізор підпорядковується безпосередньо загальним зборам акціонерів. Ревізори підпорядковуються директорам лише в рамках внутрішнього трудового розпорядку.

Внутрішній аудит компанії відповідає за контроль над наступними питаннями:

- здійснення діяльності згідно з обліковою політикою та внутрішніми процедурами, встановленими чинним законодавством та відповідними внутрішніми документами;
- систематичний аналіз та оцінка діяльності компанії з точки зору її фінансової стабільності та платоспроможності;

- перевірка та оцінка ефективності заходів контролю за виконанням прийнятих рішень;
- оцінка ефективності системи управління активами та пасивами, включаючи оцінку структури портфеля активів та потенційних ризиків;
- своєчасність, достовірність, повнота та правильність відображення основної та іншої діяльності у звітності, передбаченої законодавством;
- управління ризиками, що виникають під час здійснення основної та інших видів діяльності, та моніторинг діяльності з мінімізації ризиків;
- діяльність та пов'язані з нею ризики при укладанні договорів від імені компанії агентами та іншими посередниками;
- дотримання обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, встановлених з метою обмеження ризиків операцій з фінансовими активами.

Завданням керівництва компанії є розробка напрямків та найбільш ефективних способів надання фінансових послуг.

Завданням бухгалтерії є правильне відображення операцій з надання фінансових послуг згідно з вимогами чинного законодавства України та відповідно до укладених договорів.

Завданням юридичного департаменту є аналіз правових аспектів операцій з надання фінансових послуг, контроль за дотриманням чинного законодавства при укладанні договорів та захист прав та інтересів компанії правовими засобами.

Завданням фінансового департаменту є оцінка фінансових ризиків, аналіз фінансово-економічного стану компанії та розробка шляхів оптимізації діяльності компанії.

Кредитний відділ відповідає за супровід укладених договорів про надання фінансових послуг.

Працівники компанії, в обов'язки яких входить безпосередня робота з клієнтами, укладання та виконання договорів, зобов'язані:

- виконувати свої обов'язки відповідно до посадової інструкції, цих правил та положень і внутрішніх нормативних документів;
- виконувати свої обов'язки відповідно до законодавства України;

- надавати органам управління товариства документи, необхідні для здійснення контролю за виконанням своїх посадових обов'язків;
- не завдавати шкоди інтересам компанії, не порушувати права та інтереси клієнтів компанії;
- нести передбачену законом відповідальність за невиконання та неналежне виконання посадових обов'язків.

Посадові особи, до обов'язків яких входить безпосередня робота з клієнтами, укладання та виконання договорів, несуть наступну відповідальність:

- за неналежне виконання або невиконання обов'язків, передбачених посадовою інструкцією, в межах, встановлених чинним законодавством України про працю;
- за правопорушення, скоєні в процесі своєї діяльності в межах, встановлених чинним адміністративним, кримінальним та цивільним законодавством України.
- за майнову шкоду, заподіяну підприємству, в межах, передбачених чинним трудовим та цивільним законодавством України.

У разі порушення працівником, безпосередньо залученим до надання фінансових кредитів, вимог законодавства та/або внутрішніх нормативних документів, керівники товариства можуть відсторонити його від виконання посадових обов'язків до розгляду питання про порушення та прийняття рішення про притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності.

Якщо під час розгляду справи буде встановлено, що правопорушення вчинено працівником з корисливих мотивів, керівник компанії зобов'язаний повідомити про факт правопорушення правоохоронні органи.

Ступінь відповідальності посадових осіб та працівників кредитних установ визначається відповідно до укладених з ними трудових договорів, посадових інструкцій, затверджених керівником кредитної установи, та вимог чинного законодавства України.

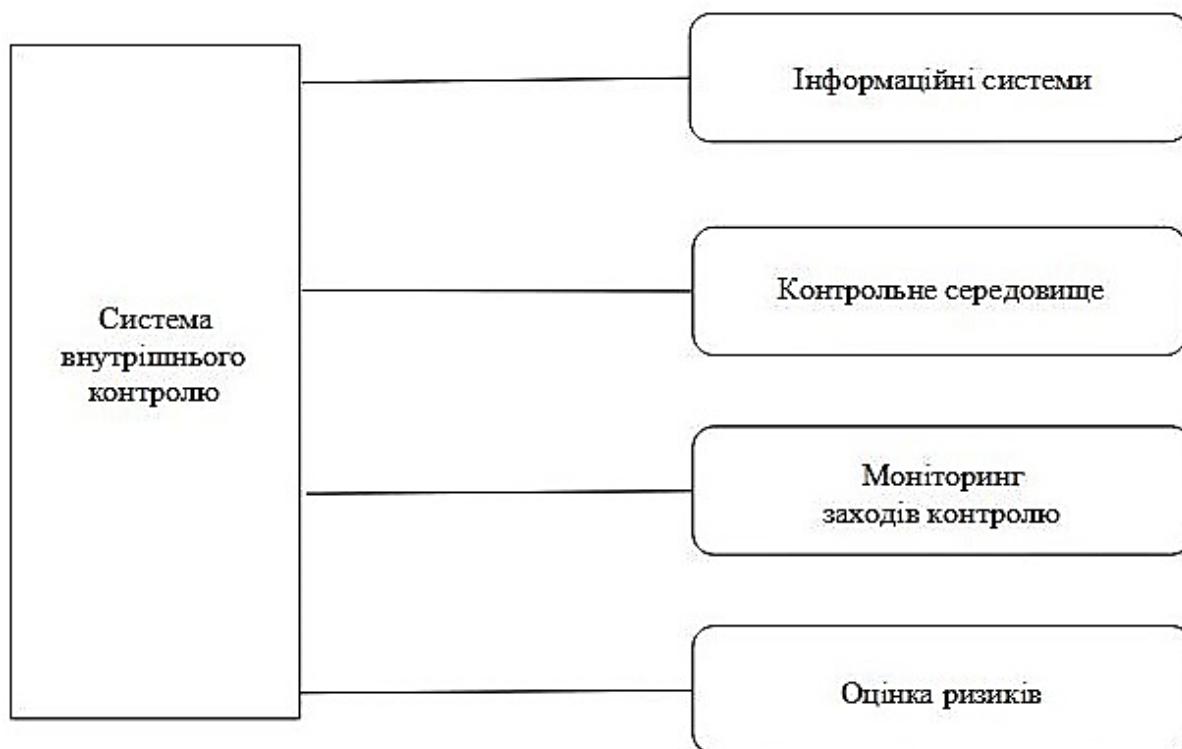

Рисунок 3.2 - Блок -схема внутрішнього фінансового контролю товариства.

Джерело: пропозиції автора

Внутрішній контроль - це система управління фінансової компанії, яка містить вся організаційні процеси, структури та ресурси, які об'єднані для досягнення відповідних цілей і забезпечення ефективності та результатів компанії.

Інформаційні системи - це система, яка включає в себе зберігання, ведення, передачу даних для забезпечення виконання основних функцій фінансової установи. Інформаційна система дозволяє всім підрозділам компанії отримувати швидку та повну інформацію щодо клієнтів та їх даних, кредитних продуктах та їх відсоткових ставках. Інформаційна система фінансової установи повинна бути розроблена таким чином, щоб не було несанкціонованого втручання в інформаційну систему компанії, так як вся інформація зберігається тривалий час.

Контрольне середовище - це сукупність об'єктів фінансової компанії де перевіряється виконання співробітниками їх зобов'язань, норм і встановлених їм задач.

Моніторинг заходів контролю - це виявлення та оцінка у функціонуванні систем внутрішнього контролю. Своєчасне виявлення відхилень та запровадження заходів щодо негайного їх усунення.

Оцінка ризиків -процес, який представляє інформацію про небажані події та очікувані наслідки для виявлення ризиків. Дієва та правильна система оцінки ризиком це головний інструмент у забезпеченні ефективного функціонування фінансової установи. Блок схема дозволить на 5% знизити кредитний ризик та на 3% знизити ризик ліквідності і забезпечить в цілому прибуткову діяльність компанії.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі досліджено актуальну тему з розвитку кредитування фізичних осіб небанківськими фінансовими установами. Встановили, що таке фінансові послуги та що означає споживчий кредит. З'ясували особливості та структуру споживчого кредитування. Вияснили, що таке небанківські фінансові установи, їх діяльність.

Об'єктом дослідження з надання фінансових послуг було обране ТОВ «ТАЙМ КРЕДИТ». Та встановили, що однією з задач компанії є кредитування фізичних осіб. Також встановили структуру товариства, фінансово- економічну діяльність та структуру надання фінансових послуг.

Проаналізували структуру активів і джерел формування активів. Проаналізувавши дані за визначений період, можна зробити висновки: чистий дохід Товариства був самим високим у 2021 році, він становив 11 875 000 тис. грн., що є достатньо високим порівняно з 2020 роком і відображає у відсотках 68,53 %. Діяльність компанії була достатньо ефективною. Але чистий прибуток значно впав за останній 2022 рік і становив 9 395 000 тис. грн., а це є негативним показником та відображає падіння чистого прибутку у відсотках 24, 8 %. Якщо розглядати склад і структуру оборотних активів Компанії та порівняти, то можемо побачити, що дебіторська заборгованість за продукцію і товари порівняно з 2021 роком зросла у 2022 році на 3.13 %. Дебіторська заборгованість за виданими авансами також зросла на 1.48 %.

Ознайомилися з кредитними продуктами компанії. Вияснили, що Товариство видає кредити від 2000 грн до 50000 грн. Фізичним особам віком від 21 року до 75 років. В компанії «ТАЙМ КРЕДИТ» доступні такі кредитні програми як: СМС Тиждень, СМС 15 днів, СМС Місяць. З'ясували яким чином та на яких підставах видаються кредити.

Зробили висновки по управлінню ризиками та ідентифікацією клієнтів. Основні ризики діяльності компанії включають кредитний ризик та ризик ліквідності. Але компанія не вважає, що вона піддається значному ринковому

ризик. Компанія запровадила процедури кредитного скорінгу, звернення до програми УБКІ (українське бюро кредитних історій), де може отримати кредитну історію щодо потенційного клієнта.

Запопонувано нові кредитні продукти компанії, такі, як СМС Лояльний та СМС Кредит, які використовували протягом 2023 року. Та зрозуміли, що для компанії більш ефективніше використовувати кредити для клієнтів, які зайшли у просрочку 90+ СМС Лояльний. По кредитному продукту СМС Лояльний, компанія надає кредити за зниженими відсотками, та має досить високий дохід порівняно з виданими СМС Кредитами. Та розглянули на прикладі який дохід отримає компанія в 2024- 2025 роках, при використанні саме таких кредитних продуктів.

Розглянули систему внутрішнього контролю товариства. Дізналися, що внутрішній аудитор призначається за рішенням Загальних зборів. Встановили, що внутрішній аудит включає в себе:

- нагляд за поточною діяльністю компанії;
- контроль за дотриманням законодавства;
- перевірку результатів поточної фінансової діяльності компанії;
- аналіз інформації про діяльність компанії.

Розробили блок-схему про внутрішній фінансовий контроль, та запропонували блок- схему в діяльності товариства. Ця блок схема дозволить знизити кредитний ризик на 5% та на 3% знизити ризик ліквідності і в цілому забезпечить прибуток діяльності товариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агапова В. Курс на прозорість та надійність: що змінить новий закон про кредитні спілки. *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/08/31/703771/> (дата звернення: 18.10.2023)
2. Алексєєв І., Желізняк Р., Глєбова Н., Павленко Л., Коваленко В., Житар М. Розробка моделі прогнозування показників банківського мікрокредитування суб'єктів малого бізнесу. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. 2(49). С. 163–180.
3. Богомолова В.С. Актуальні напрями вдосконалення процедури видачі мікрокредитів в умовах воєнного стану. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* (м. Одеса, 19 травня 2023 р.). 2023. Т.1. С. 550-552.
4. Бороденко Т., Буряченко А., Гапонюк М. Діяльність небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг. *Економіка та суспільство*. 2023. №. 57. URL.: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3128/3051> дата звернення: 06.10.2023 р.)
5. Буга Г.С. Забезпечення безпеки у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: адміністративно-правові засади: монографія. Одеса. Видавничий дім «Гельветика». 2022. 404 с.
6. Вергун А. М., Матвієнко С. М. Роль та перспективи розвитку мікрокредитування в країнах, що розвиваються. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7660> (дата звернення: 20.10.2023).
7. Гарбар В. Сутність та особливості P2P–кредитування як альтернатива традиційним формам мікрокредитування. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*. (м. Вінниця, 14-16 вересня 2021 р.). 2021. С. 18-24.

8. Гончаренко О.М. Сутність та переваги кредитування фізичних осіб небанківським фінансовими установами. *Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.)*. Суми. 2023. С.469.

9. Гончаренко О.М. Організація внутрішнього фінансового контролю у діяльності небанківських фінансово-кредитних установ. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 83): матеріали Міжнародної наукової інтернетконференції* (м. Тернопіль, Україна, м. Ополь, Польща). Ополь, 2023. С. 105-107

10. Дребот Н. П., Танчак Я. А., Миколишин М. М. Тенденції розвитку небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. № 30(1). С. 109-114.

11. Жигало І. І. Статистичне оцінювання розвитку фінансових компаній в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 2-3 (70-71). С. 145–156.

12. Зуб М. Мікрофінансові організації: зарубіжний досвід та уроки для України. *Сучасний стан економіки України: проблеми та перспективи розвитку* (17 листопада 2021 року, м. Кропивницький). 2021. С. 29-32.

13. Інструкція для споживачів: берете мікрокредит? НБУ. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/tHjeqtZtvGuOVay> (дата звернення: 17.10.2023 р.)

14. Інструменти підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень року*. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-v-period-voyennoho-stanu-v-ukrayini-veresen> (дата звернення: 08.10.2023 р.)

15. Козаченко Г. В., Білоусова А. Ю. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи* (м. Полтава, 15 жовтня 2019 р). 2019. С. 35-37.

16. Лобайчук О. Мікрокредити в Україні: чому ринок потребує змін. *Всеукраїнська асоціація ломбардів*. 2023. URL: <https://ualombards.com.ua/2023/11/09/mikrokredyty-v-ukraini-chomu-rynok-potrebuie-zmin/> (дата звернення: 14.10.2023 р.)

17. Лупенко Ю., Андрос С. Моделювання кредитної системи в умовах взаємодії банківського сектора з мікрофінансовими організаціями для фінансової підтримки агробізнесу. *Облік і фінанси*. № 2 (88). 2020. С. 74-80.
18. Мірошник М.О., Діденко І.В. Мукрокредитування як інструмент розвитку фінансових послуг для малозабезпечених верств населення. *Економічний простір*. 173. 2021. С. 71-75.
19. Марчук В. Ю., Фесянов В. В. Діяльність мікрофінансових установ з погляду поведінкової економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №3 (69). С. 115-119.
20. Мирончук Р. В Україні обмежили ставки за мікрокредитами на рівні 1% на день. Міністерство Фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/11/22/116541787/> (дата звернення: 22.10.2023 р.)
21. Мікрокредити: досвід споживачів. URL: http://www.fst-ua.info/wpcontent/uploads/2021/04/Payday-Lending-Consumer-Experience_Report-April2021_ua.pdf (дата звернення: 12.09.2023 р.)
22. Мікрокредити: досвід споживачів. Проєкт USAID «Трансформація фінансового сектору». URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2021/04/Payday-Lending-Consumer-Experience_Report-April-2021_ua.pdf (дата звернення: 28.09.2023).
23. Некрасов В.О. Moneyveo, MyCredit та інші «швидкогроші»: кому належать і скільки заробляють мікрофінансові організації. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/01/18/670072> (дата звернення: 12.09.2021).
24. Партола А.С. Особливості діяльності мікрофінансових організацій. *Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку* (24–25 листопада 2021 р., м. Київ). 2021. С.42-44.
25. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. 2022. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#5> (дата звернення: 15.09.2023)

26. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *WikiLegalAid*. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua> (дата звернення: 08.09.2023 р.).
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.09.2019 № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20> (дата звернення: 23.09.2023 р.).
28. Про затвердження Вимог до кредитних посередників та до їх діяльності у сфері споживчого кредитування на ринку небанківських фінансових установ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-17#Text> (дата звернення: 14.10.2023 р.).
29. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг. № 9422. 26.06.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42171> (дата звернення: 22.10.2023 р.).
30. Танчак Я., Миколишин М. Сучасний стан діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Інтеграція України в європейський і світовий фінансовий простір* (м. Львів, 20 травня 2021 року) 2021. С. 92.
31. Троцюк Н.В. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2021. №2 (59). С.141-148.
32. Abduazizov I. A., Azimjonova F. F. qizi, Jurakulova S. T. qizi, Khudayberdiyeva S. I. Microcredit as a factor in the development of small businesses. *Educational Research in Universal Sciences*. 2023. 2(1). P. 573–580.
33. Agarwal S. et al. Serving the underserved: microcredit as a pathway to commercial banks. *Review of Economics and Statistics*. 2023. Т. 105. №. 4. С. 780-797.
34. Ampountolas A. et al. A machine learning approach for micro-credit scoring. *Risks*. 2021. Т. 9. №. 3. С. 50.
35. Merroun M. A., Hamiche M. Access to microcredit and its impact on the performance of small and medium-sized enterprises. *European Journal of Economic and Financial Research*. 2023. Т. 7. №. 3. P. 105-123.

36. Nazarova M. N. Legal Framework for Microcredit Organizations in the Republic of Uzbekistan and Analysis of Their Current State. *Asian Journal of Technology & Management Research*. 2023. T. 2249. №. 0892. P. 15-20.

ДОДАТКИ